

**UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA  
DISKRIMINACIJE ŽENA**

**i**

**Zaključni komentari UN Odbora za uklanjanje  
diskriminacije žena  
na Drugo i treće izvješće Republike Hrvatske  
prema članku 18. Konvencije  
o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena**

**Izdavač :**

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH  
Mesnička 23, 10 000 Zagreb

**Glavna urednica:**

mr.sc. Helena Štimac Radin

**Prijevod:**

dr. Dubravka Šimonović  
Janka Doranić, prof.  
Mihaela Jović

**Lektura:**

Ingrid Jurela Jarak, prof.

**Korektura:**

Mirjana Jakušić

**Priprema:**

Publika d.o.o.

**Tisak:**

Publika d.o.o.

# **UN Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena**

**i**

**Zaključni komentari UN Odbora za uklanjanje  
diskriminacije žena  
na Drugo i treće izvješće Republike Hrvatske  
prema članku 18. Konvencije  
o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena**



**URED ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA VLADE RH  
Biblioteka ONA**

**Zagreb, 2006.**

## SADRŽAJ

1. **Predgovor**
  
2. **UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**, od 18. prosinca 1979. godine.
  - **Države stranke Konvencije**
  
3. **FAKULTATIVNI PROTOKOL UZ UN KONVENCIJU O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**, od 10. prosinca 1999. godine.
  
4. **OBRAZAC PRITUŽBE ODBORU ZA UKLANJANJE SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**
  - **Države stranke Protokola**
  
5. Tiskovno priopćenje WOM/1478 sa 673. i 674. sjednice – **UN ODBOR ZA UKLANJANJE DISKRIMINACIJE ŽENA RAZMATRA DRUGO I TREĆE IZVJEŠĆE REPUBLIKE HRVATSKE PREMA ČLANKU 18. KONVENCIJE O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**
  
6. **ZAKLJUČNI KOMENTARI UN ODBORA ZA UKLANJANJE DISKRIMINACIJE ŽENA**

## Predgovor

Nakon izdanja *Kratkog vodiča kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj*<sup>1</sup> krajem 2004. godine, Ured za ravnopravnost spolova odlučio je ponovno tiskati cjelovit tekst UN Konvencije. Dodatno, uključeni su i Zaključne komentari UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena doneseni povodom razmatranja Drugog i trećeg periodičnog izvješća Hrvatske na njegovom 32. zasjedanju, održanom od 10. do 18. siječnja 2005. godine u New Yorku. Nekoliko je razloga za publiciranje drugog izdanja Konvencije i pripadajućeg Fakultativnog protokola. Naime, uslijed neraspoloživosti službenog hrvatskog prijevoda, za *Kratkim vodičem kroz CEDAW* je zabilježen veliki interes različitih dionika, ponajviše nevladinih udruga, ali i predstavnika/ca tijela državne uprave, što je rezultiralo distribucijom cjelokupne naklade u svega nekoliko mjeseci, kao i potražnjom koja još uvijek traje. Nadalje, tiskanje ovih dokumenata, osim što je usmjereno ka zadovoljavanju interesa javnosti, neposredna je provedba i zaključaka Odbora za uklanjanje diskriminacije žena. U njima se od države stranke traži tzv. široka diseminacija Konvencije, Fakultativnog protokola i Zaključnih komentara vladinim dužnosnicima/cama, političarima i političarkama, parlamentarcima/kama te ženskim i drugim udrugama za ljudska prava, s ciljem njihova upoznavanja s poduzetim i potrebnim mjerama u svrhu osiguranja pravne i stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca.

Republika Hrvatska je postala državom strankom UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena notifikacijom o sukcesiji od 8. listo-

---

<sup>1</sup> Šimonović D. – ur. (2004): „Kratka vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj”, Vlada RH Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb.

pada 1991. te se time obvezala na primjenu načela i standarda sadržanih u Konvenciji, kao i na redovito dostavljanje izvješća o napretku ostvarenom u njezinoj primjeni. Naime, temeljem članka 18. Konvencije, države stranke dužne su glavnom tajniku UN-a, zbog razmatranja od strane Odbora, redovito podnositi izvješća o zakonodavnim, sudskim, upravnim i drugim mjerama usvojenim radi primjene odredaba sadržanih u Konvenciji.

Republika Hrvatska je inicijalno Izvješće, razmatrano 1998. godine, podnijela Odboru 1994. godine za razdoblje od 1990. do 1994. godine.

Zaključkom Vlade Republike Hrvatske od 27. ožujka 2003. godine, za izradu Drugog i trećeg izvješća Republike Hrvatske bio je zadužen Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske te je u listopadu 2003. godine navedeno periodično izvješće za razdoblje od 1995. do 2003. godine prosljeđeno Odboru. Izvješće je pismeno nadopunjeno dodatnim odgovorima u rujnu 2004. godine i razmatrano 18. siječnja 2005. godine na 673. i 674. sjednici (CEDAW/C/CRO/2-3) UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena. Na istoj sjednici razmatrana su i izvješća Laosa, Samoe, Alžira, Gabona, Italije, Paragvaja i Turske. Cjelokupan tekst Izvješća, uz dodatne odgovore i sažetke sjednice na hrvatskom i engleskom jeziku, dostupan je na web stranicama Ureda za ravnopravnost spolova – [www.ured-ravnopravnost.hr](http://www.ured-ravnopravnost.hr), odnosno na službenim stranicama UN-a [www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/32sess.htm](http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/32sess.htm).

Nadalje, publikacija koja je pred vama sadrži i tiskovno priopćenje Odbora prilikom razmatranja posljednjeg Izvješća s ciljem pružanja uvida i upoznavanja s proceduralnim tijekom sjednice, odnosno modalitetima i sadržajem postavljanja pitanja članova/ica Odbora i odgovorima hrvatske delegacije. Za razliku od Zaključnih komentara koji predstavljaju službeno očitovanje Odbora, u tiskovnom priopćenju slobodno je prepričano skraćeno predavljanje i Izvješća i postavljanje pitanja odnosno komentara pojedinih članova i članica Odbora. Mišljenja smo da će svi ovdje navedeni dokumenti pružiti ne samo dobrodošlu već i važnu osnovu za pripremu sljedećeg, objedinjenog Četvrtog i petog izvješća Republike Hrvatske 2009. godine.

Potrebno je istaknuti da su preporuke iz Zaključnih komentara Odbora, u kojima su temeljem zauzetih pozitivnih stajališta o zakonodavnim i institucionalnim promjenama u Republici Hrvatskoj u promatranom razdoblju istaknuta i glavna područja zabrinutosti, uključene kao prioritetni ciljevi u Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. godine. Time se, uz potvrđivanje nacionalnog zakonodavstva, potvrđuje i sadržaj jamstava ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena kao temeljnog međunarodno pravnog akta iz područja zaštite i promicanja ljudskih prava žena. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena međunarodni je ugovor te je, sukladno članku 140. Ustava Republike Hrvatske, dio unutarnjeg pravnog poretka i po pravnoj snazi iznad zakona. Njeno dosljedno i sustavno provođenje trajni je izazov svih zemalja potpisnica s ciljem bržeg unaprjeđivanja, promicanja i sprječavanja kršenja ljudskih prava žena. Upravo je skretanje pozornosti na važnost provedbe Zaključnih preporuka UN Odbora za uklanjanje diskriminacije žena najvažniji razlog tiskanja ove publikacije jer, unatoč tome što je veliki dio odredaba Konvencije u Hrvatskoj proveden ili je u postupku provođenja, još uvijek postoje različita i vrlo značajna kritična područja koja zahtijevaju koordiniranu akciju usmjerenu ka prevladavanju svih onih prepreka koje onemogućavaju bržu promjenu društvenih odnosa usmjerenih uspostavljanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena

mr. sc. Helena Štimac Radin  
Predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH





**UN KONVENCIJA  
O UKLANJANJU  
SVIH OBLIKA  
DISKRIMINACIJE ŽENA\***

## **UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA\***

Države stranke ove Konvencije,

- konstatirajući da Povelja Ujedinjenih naroda potvrđuje vjeru u temeljna ljudska prava, u dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe te u jednaka prava muškaraca i žena,
- konstatirajući da Opća deklaracija o ljudskim pravima potvrđuje načelo nedopustivosti diskriminacije i proglašava da su sva ljudska bića rođena slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima te da svakome pripadaju sva prava i slobode koje su tamo navedene, bez ikakvih razlika, uključujući i razliku na osnovi spola,
- konstatirajući da države stranke međunarodnih paktova o ljudskim pravima imaju obvezu osigurati jednaka prava muškaraca i žena u uživanju svih gospodarskih, socijalnih, kulturnih, građanskih i političkih prava,
- uzimajući u obzir međunarodne konvencije zaključene pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda i specijaliziranih agencija koje promiču jednakost u pravima muškaraca i žena,
- konstatirajući također da rezolucije, deklaracije i preporuke usvojene od Ujedinjenih naroda i specijaliziranih agencija promiču jednakost u pravima muškaraca i žena,

- zabrinute, međutim, da usprkos ovim različitim instrumentima i dalje postoji raširena diskriminacija žena,
- podsjećajući da diskriminacija žena krši načela jednakih prava i poštivanja ljudskog dostojanstva, predstavlja zapreku sudjelovanju žena pod istim uvjetima s muškarcima, u političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom životu svojih zemalja, sputava napredak društva i obitelji i čini puno težim potpuni razvoj sposobnosti žena da sudjeluju u službi svojih zemalja i čovječanstva,
- zabrinute da su u uvjetima siromaštva ženama najmanje dostupni hrana, zdravlje, obrazovanje, obuka i zapošljavanje te druge potrebe,
- uvjerene da će uspostava novog međunarodnog gospodarskog poretka, utemeljenog na pravičnosti i pravednosti, značajno pridonijeti promicanju jednakosti između muškaraca i žena,
- naglašavajući da je iskorjenjenje aparthejda, svih oblika rasizma, rasne diskriminacije, kolonijalizma, neokolonijalizma, agresije, strane okupacije i dominacije te miješanja u unutarnje poslove država nužno za puno uživanje prava muškaraca i žena,
- potvrđujući da će jačanje međunarodnog mira i sigurnosti, popuštanje međunarodne napetosti, međusobna suradnja između svih država bez obzira na njihov društveni i gospodarski sustav, opće i potpuno razoružanje, posebice nuklearno razoružanje pod strogim i djelotvornim međunarodnim nadzorom, afirmacija načela pravednosti, jednakosti i uzajamne koristi u odnosima među zemljama i ostvarenje prava naroda pod stranom i kolonijalnom dominacijom i stranom okupacijom na samoodređenje i neovisnost, kao i poštivanje nacionalnog suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti, poticati društveni napredak i razvoj te, kao posljedica, pridonijeti postizanju pune jednakosti između muškaraca i žena,
- uvjerene da puni i cjelovit razvoj zemlje, blagostanje svijeta i razlog mira zahtijeva najveće sudjelovanje žena pod istim uvjetima s muškarcima na svim područjima,

- imajući na umu veliki doprinos žena blagostanju obitelji i razvoju društva, što do sada nije bilo u potpunosti priznato, društveno značenje majčinstva i ulogu oba roditelja u obitelji i u podizanju djece,
- te svjesne da uloga žene u prokreaciji ne treba biti osnova za diskriminaciju, već da podizanje djece zahtijeva zajedničku odgovornost između muškaraca i žena i društva u cjelini,
- svjesne da je potrebno izmijeniti tradicionalnu ulogu muškaraca kao i ulogu žena u društvu i obitelji, kako bi se postigla puna jednakost između muškaraca i žena,
- odlučne da primijene načela sadržana u Deklaraciji o uklanjanju diskriminacije žena te da u tu svrhu usvoje mjere potrebne za uklanjanje takve diskriminacije u svim njezinim oblicima i pojavama,

suglasile su se o sljedećem:

## **DIO I.**

### Članak 1.

U svrhu ove Konvencije, izraz "diskriminacija žena" označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha da ženama ugrozi ili onemogući priznanje, uživanje ili korištenje ljudskih prava i osnovnih sloboda na političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području, bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovi jednakosti muškaraca i žena.

### Članak 2.

Države stranke osuđuju diskriminaciju žena u svim njezinim oblicima te su suglasne da svim odgovarajućim sredstvima i bez odgađanja provode politiku uklanjanja diskriminacije žena i radi toga se obvezuju poduzeti:

- a) unijeti načelo jednakosti muškaraca i žena u svoje nacionalne ustave ili druge odgovarajuće zakone, ako to već nisu učinile, te osigurati,

putem zakona ili drugim odgovarajućim mjerama, praktičnu primjenu tog načela;

b) usvojiti odgovarajuće zakonske i druge mjere, uključujući sankcije kada je potrebno, kojima se zabranjuje svaka diskriminacija žena;

c) uvesti pravnu zaštitu prava žena na jednakoj osnovi s muškarcima i preko nadležnih nacionalnih sudova i drugih javnih institucija osigurati uspješnu zaštitu žena od svakog postupka diskriminacije;

d) uzdržati se od svakog postupka ili prakse diskriminacije žena i osigurati da javne vlasti i institucije postupaju u skladu s ovom obvezom;

e) poduzeti sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena od bilo koje osobe, organizacije ili poduzeća;

f) poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući i zakonodavne, radi izmjene ili ukidanja postojećih zakona, propisa, običaja i prakse, koji predstavljaju diskriminaciju žena;

g) staviti izvan snage sve domaće kaznene odredbe kojima se diskriminiraju žene.

### Članak 3.

Države stranke poduzimaju u svim područjima, posebice u političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom području, sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, za osiguravanje punog razvoja i napredovanja žena, kako bi im osigurale korištenje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda na osnovi jednakosti s muškarcima.

### Članak 4.

1. Usvajanje, od strane država stranaka, privremenih posebnih mjera usmjerenih na ubrzavanje de facto jednakosti između muškaraca i žena, ne smatra se diskriminacijom, kako je definirano u ovoj Konvenciji, ali ne smije ni na koji način imati za posljedicu zadržavanje nejednakih ili pose-

bnih mjerila; ove mjere prestaju se provoditi kada se ostvare ciljevi jednakosti u pogledu mogućnosti i tretmana.

2. Usvajanje posebnih mjera od strane država stranaka, uključujući i mjere sadržane u ovoj Konvenciji kojima je cilj zaštita majčinstva, ne smatra se diskriminacijom.

#### Članak 5.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere:

a) radi izmjene društvenih i kulturnih obrazaca u ponašanju muškaraca i žena kako bi postigle uklanjanje predrasuda, običaja i svake druge prakse koja je utemeljena na ideji o podređenosti ili nadređenosti jednoga ili drugoga spola ili na stereotipnim ulogama muškaraca i žena;

b) kako bi osigurale da obiteljski odgoj obuhvati i odgovarajuće shvaćanje majčinstva kao društvene uloge te priznanje zajedničke odgovornosti muškaraca i žena u odgoju i razvoju njihove djece, razumijevajući pri tome da u svim slučajevima treba prije svega voditi računa o interesima djece.

#### Članak 6.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere, uključujući i zakonodavne, radi suzbijanja svih oblika trgovanja ženama te iskorištavanja prostitucije žena.

### **DIO II.**

#### Članak 7.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u političkom i javnom životu zemlje, a posebice osiguravaju ženama, pod jednakim uvjetima kao i muškarcima, pravo da:

a) glasaju na svim izborima i javnim referendumima i da mogu biti izabrane u sva tijela koja se biraju javnim izborima;

b) sudjeluju u kreiranju i provedbi vladine politike i zauzimaju javne položaje te obavljaju sve javne dužnosti na svim razinama vlasti;

c) sudjeluju u radu nevladinih udruga i udruženja koja se bave javnim i političkim životom u zemlji.

#### Članak 8.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere da osiguraju ženama, pod jednakim uvjetima kao muškarcima i bez ikakve diskriminacije, mogućnost predstavljanja svojih vlada na međunarodnoj razini te sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija.

#### Članak 9.

1. Države stranke priznaju ženama jednaka prava kao i muškarcima da steknu, promijene ili zadrže svoje državljanstvo. One posebice osiguravaju da sklapanje braka sa stranim državljaninom, kao niti promjena državljanstva muža za trajanja braka, ne mijenja automatski državljanstvo žene, ostavlja je bez državljanstva ili prisiljava na državljanstvo muža.

2. Države stranke priznaju ženama jednaka prava kao i muškarcima u pogledu državljanstva njihove djece.

### **DIO III.**

#### Članak 10.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena kako bi im osigurale jednaka prava kao i muškarcima u području obrazovanja, a posebice kako bi na osnovi jednakosti muškaraca i žena, osigurale:

a) jednake uvjete za stvaranje karijere i profesionalno usmjeravanje, za pristup studijima i stjecanju diploma u obrazovnim ustanovama svih kategorija, kako u seoskim, tako i u gradskim sredinama; ova ravnopravnost

osigurava se u predškolskom, općem, tehničkom, stručnom te višem tehničkom obrazovanju i u svim vrstama profesionalnog usmjeravanja;

b) pristup jednakim nastavnim programima, jednakim ispitima, nastavnom osoblju s kvalifikacijama iste razine te školskim prostorijama i opremi iste kvalitete;

c) uklanjanje stereotipnog shvaćanja uloga muškaraca i žena na svim stupnjevima i u svim oblicima obrazovanja poticanjem zajedničkog obrazovanja i drugih vrsta obrazovanja koje pomažu postizanju tog cilja, a posebice revizijom udžbenika i školskih programa te prilagođavanjem nastavnih metoda;

d) iste mogućnosti korištenja stipendija i drugih vrsta pomoći za studije;

e) iste mogućnosti pristupa programima permanentnog obrazovanja, uključujući programe za obrazovanje odraslih i programe funkcionalnog opismenjivanja, posebice one usmjerene smanjenju svakog jaza u stupnju obrazovanja između muškaraca i žena u najkraćem mogućem vremenu;

f) smanjenje postotka učenica koje prerano napuštaju školu te organizaciju programa za djevojčice i žene koje su prerano napustile školu;

g) iste mogućnosti aktivnog bavljenja sportom i tjelesnim odgojem;

h) pristup posebnim informacijama iz područja obrazovanja radi pomoći u osiguranju zdravlja i dobrobiti obitelji, uključujući informacije i savjete o planiranju obitelji.

#### Članak 11.

1. Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u području zapošljavanja kako bi se na osnovi jednakosti muškaraca i žena osigurala ista prava, posebice:

a) pravo na rad kao neotuđivo pravo svih ljudskih bića;



b) pravo na iste mogućnosti zapošljavanja, uključujući primjenu istih kriterija za izbor u vezi sa zapošljavanjem;

c) pravo na slobodan izbor zvanja i zaposlenja, pravo na unaprjeđenje, sigurnost zaposlenja i sve beneficije i uvjete koji proistječu iz rada te pravo na stručno osposobljavanje i prekvalifikaciju, uključujući pripravnički staž, više stručno osposobljavanje i povremeno dodatno osposobljavanje;

d) pravo na jednaku naknadu, uključujući beneficije, i na jednak tretman za rad jednake vrijednosti, kao i na jednak tretman pri ocjeni kvalitete rada;

e) pravo na socijalnu sigurnost, posebice u slučaju umirovljenja, nezaposlenosti, bolesti, invalidnosti, starosti i druge nesposobnosti za rad, te pravo na plaćeni dopust;

f) pravo na zdravstvenu zaštitu i sigurnost na radu, uključujući i očuvanje reproduktivnih funkcija.

2. Radi sprječavanja diskriminacije žena na osnovi braka ili majčinstva i osiguravanja njihova stvarnog prava na rad, države stranke poduzimaju odgovarajuće mjere:

a) zabranu, pod prijetnjom poduzimanja sankcija, davanja otkaza zbog trudnoće ili majčinskog dopusta i diskriminacije pri otpuštanju s posla zbog bračnog stanja;

b) uvode plaćeni majčinski dopust ili slične socijalne beneficije, bez gubitka ranijeg radnog mjesta, ranga ili socijalnih primanja;

c) potiču uspostavu potrebnih pomoćnih društvenih usluga kako bi se roditeljima omogućilo usklađivanje obiteljskih obveza s radnim obvezama i sudjelovanje u javnom životu, posebice kroz poticanje i osnivanje te razvoj mreže ustanova za skrb o djeci;

d) pružaju posebnu zaštitu ženama tijekom trudnoće na onim radnim mjestima za koja je dokazano da su za njih štetna.

3. Zaštitno zakonodavstvo koje se odnosi na pitanja obuhvaćena u ovom članku povremeno će se preispitivati u svjetlu znanstvenih i tehnoloških spoznaja i prema potrebi će se revidirati, ukinuti ili produžiti.

#### Članak 12.

1. Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u području zdravstvene zaštite kako bi osigurale, na osnovi jednakosti muškaraca i žena, dostupnost zdravstvenih usluga, uključujući one koje se odnose na planiranje obitelji.

2. Neovisno o odredbi iz stavka 1. ovog članka, države stranke osiguravaju ženama odgovarajuće zdravstvene usluge u vezi s trudnoćom, porođajem, razdobljem poslije porođaja, osiguravanjem besplatnih usluga kada je to potrebno, kao i odgovarajuće prehrane tijekom trudnoće i dojenja.

#### Članak 13.

Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u drugim područjima gospodarskog i društvenog života kako bi na osnovi jednakosti muškaraca i žena, osigurale ista prava, a posebice:

- a) pravo na obiteljske beneficije;
- b) pravo na bankarske zajmove, hipoteke i druge vrste financijskih kredita;
- c) pravo na sudjelovanje u rekreativnim aktivnostima, sportu i svim oblicima kulturnog života.

#### Članak 14.

1. Države stranke uzimaju u obzir posebne probleme s kojima se suočavaju žene na selu, kao i značajnu ulogu koju žene imaju u gospodarskom opstanku svoje obitelji, uključujući njihov rad u nenaplatnim podru-

čjima gospodarstva, te poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale primjenu odredaba ove Konvencije na žene na selu.

2. Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u seoskim područjima kako bi osigurale da one, na osnovi jednakosti muškaraca i žena, sudjeluju u razvoju sela i da od toga imaju koristi, posebice kako bi osigurale tim ženama pravo na:

- a) sudjelovanje u izradi i primjeni planova razvoja na svim razinama;
- b) pristup odgovarajućim ustanovama zdravstvene zaštite, uključujući informacije, savjetovanje i usluge o planiranju obitelji;
- c) izravno korištenje programa socijalne sigurnosti;
- d) stjecanje svih vrsta obuke i obrazovanja, formalnog i neformalnog, uključujući ono koje se odnosi na funkcionalno opismenjivanje, kao i, inter alia, beneficije od svih usluga lokalne zajednice radi proširenja njihovih tehničkih znanja;
- e) organiziranje grupa za samo-pomoć i zadruga kako bi ostvarile jednak pristup gospodarskim mogućnostima kroz zapošljavanje ili samozapošljavanje;
- f) sudjelovanje u svim aktivnostima lokalne zajednice;
- g) pristup poljoprivrednim kreditima i zajmovima, tržišnim ustanovama, odgovarajućoj tehnologiji i jednakom tretmanu u zemljišnoj i agrarnoj reformi, kao i u programima za ponovno naseljavanje zemlje;
- h) uživanje odgovarajućih životnih uvjeta, posebice u svezi sa stanovanjem, higijenskim uvjetima, opskrbom električnom energijom i vodom, prometom i vezama.

#### DIO IV.

##### Članak 15.

1. Države stranke priznaju ženama ravnopravnost s muškarcima pred zakonom.

2. Države stranke priznaju ženama jednaku pravnu sposobnost u građanskim stvarima kao i muškarcima i daju im jednake mogućnosti da se njome koriste. One posebno daju ženama jednaka prava na sklapanje ugovora i upravljanje imovinom i tretiraju ih jednako u svim stadijima postupka pred sudovima.

3. Države stranke suglasne su da se svi ugovori i svi drugi privatni instrumenti bilo koje vrste, čije je pravno djelovanje usmjereno na ograničenje pravne sposobnosti žena, smatraju ništavnim i nevažećim.

4. Države stranke priznaju ženama i muškarcima ista prava u pogledu zakona u vezi s kretanjem osoba i slobodom izbora mjesta boravišta i prebivališta.

##### Članak 16.

1. Države stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere radi uklanjanja diskriminacije žena u svim pitanjima koja se odnose na brak i obiteljske odnose, a posebice osiguravaju, na osnovi jednakosti muškaraca i žena:

- a) jednako pravo na sklapanje braka;
- b) jednako pravo na slobodan izbor supružnika i sklapanje braka samo po slobodnoj volji i uz slobodan i pun pristanak;
- c) jednaka prava i odgovornosti za vrijeme trajanja braka i pri njegovu razvodu;
- d) jednaka prava i obveze roditelja, neovisno o njihovom bračnom statusu, u pitanjima koja se odnose na njihovu djecu; u svim slučajevima interesi djece moraju biti na prvom mjestu;

e) jednaka prava na slobodno i odgovorno odlučivanje o broju i razmaku između svoje djece, te pristup informacijama, obrazovanju i sredstvima koja im omogućuju korištenje ovim pravima;

f) jednaka prava i odgovornosti u pogledu starateljstva, tutorstva, upravljanja imovinom i usvajanja djece ili sličnih instituta koji postoje u nacionalnom zakonodavstvu; u svim slučajevima interesi djece moraju biti na prvom mjestu;

g) jednaka osobna prava supruga i supruge, uključujući pravo na izbor prezimena, zvanja i zanimanja;

h) jednaka prava oba supružnika u pogledu vlasništva, stjecanja, upravljanja, uživanja i otuđivanja imovine, bez obzira na to obavlja li se ovo besplatno ili za materijalnu naknadu.

2. Zaruke i sklapanje braka djeteta nemaju nikakav pravni učinak te se poduzimaju sve potrebne mjere, uključujući zakonodavne, radi utvrđenja najnižih godina života za sklapanje braka te uvođenja obveze upisa braka u službeni registar.

## **DIO V.**

### Članak 17.

1. Radi praćenja napretka ostvarenog u primjeni ove Konvencije, osniva se Odbor za uklanjanje diskriminacije žena (u daljnjem tekstu Odbor), koji pri stupanju Konvencije na snagu ima osamnaest, a nakon ratifikacije ili pristupa Konvenciji trideset i pet država stranaka, od dvadeset i tri stručnjaka visokog moralnog ugleda i stručnosti za područje na koje se odnosi ova Konvencija. Stručnjake biraju države stranke među svojim državljanima i oni djeluju u osobnom svojstvu, uzimajući u obzir ravnomjernu zemljopisnu raspodjelu i predstavljanje raznih oblika civilizacije kao i glavnih pravnih sustava.

2. Članovi Odbora biraju se tajnim glasovanjem s liste osoba koju su predložile države stranke. Svaka država stranka može predložiti jednog svojeg državljanina.

3. Prvi izbori održavaju se šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije. Najmanje tri mjeseca prije datuma svakih izbora, glavni tajnik Ujedinjenih naroda upućuje poziv državama strankama da podnesu svoje prijedloge u roku dva mjeseca. Glavni tajnik priprema listu svih na taj način predloženih osoba po abecednom redu, s nazivima država članica koje su ih predložile, i dostavlja je državama strankama.

4. Izbori za članove Odbora održavaju se na sastanku država stranaka koji saziva glavni tajnik Ujedinjenih naroda u sjedištu Ujedinjenih naroda. Na tom sastanku, na kojemu kvorum čine dvije trećine država stranaka, osobe izabrane u Odbor bit će oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova prisutnih predstavnika država stranaka koji glasaju.

5. Članovi Odbora biraju se na mandat od četiri godine. Međutim, mandat devetorice članova koji budu izabrani na prvom glasovanju istječe nakon dvije godine; odmah nakon prvih izbora predsjednik Odbora će ždrijebom izabrati imena ove devetorice članova.

6. Izbori za pet dodatnih članova Odbora održat će se u skladu s odredbama stavaka 2., 3. i 4. ovog članka, nakon trideset i pete ratifikacije ili pristupa. Mandat dvoje dodatnih članova Odbora izabranih tom prigradom istječe nakon dvije godine. Ova dva člana bira predsjednik Odbora ždrijebom.

7. Za popunu povremenih praznih mjesta, država stranka čijem je stručnjaku prestao mandat kao članu Odbora imenuje drugog stručnjaka među svojim državljanima, podložno odobrenju Odbora.

8. Članovi Odbora, uz suglasnost Opće skupštine, primaju nagrade iz sredstava Ujedinjenih naroda pod uvjetima koje odredi Opća skupština, uzimajući u obzir značaj odgovornosti Odbora.

9. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda osigurava potrebno osoblje i uvjete za uspješno obavljanje dužnosti Odbora prema ovoj Konvenciji.

Članak 18.

1. Države članice obvezuju se glavnom tajniku Ujedinjenih naroda podnijeti, radi razmatranja od strane Odbora, izvješće o zakonodavnim, sudskim, upravnim ili drugim mjerama koje su usvojile radi primjene odredbi ove Konvencije, te o napretku ostvarenom u tom pogledu:

a) u roku od godinu dana od stupanja na snagu Konvencije u dotičnoj državi;

b) nakon toga najmanje svake četiri godine te nadalje kada to Odbor zatraži.

2. U izvješćima mogu navesti čimbenike i teškoće koji utječu na stupanj izvršavanja obveza prema ovoj Konvenciji.

Članak 19.

1. Odbor usvaja svoj Poslovník o radu.

2. Odbor bira svoje dužnosnike na dvogodišnji mandat.

Članak 20.

1. Odbor se obično sastaje u razdoblju od ne više od dva tjedna godišnje kako bi razmotrio izvješća podnesena u skladu s člankom 18. ove Konvencije.

2. Sastanci Odbora obično se održavaju u sjedištu Ujedinjenih naroda ili bilo kojem drugom prikladnom mjestu koje odredi Odbor.

Članak 21.

1. Odbor, preko Gospodarskog i socijalnog vijeća, godišnje izvještava Opću skupštinu Ujedinjenih naroda o svojem radu i može davati prijedloge i opće preporuke na osnovi razmatranja izvješća i informacija koje je primio od država članica. Takvi prijedlozi i opće preporuke unose se u izvješće Odbora zajedno s eventualnim očitovanjima država članica.

2. Glavni tajnik dostavlja izvješća Odbora Komisiji o položaju žena radi njezina informiranja.

Članak 22.

Specijalizirane agencije ovlaštene su biti predstavljene pri razmatranju primjene onih odredaba ove Konvencije koje spadaju u njihov djelokrug aktivnosti. Odbor može pozvati specijalizirane agencije da podnesu izvješća o primjeni odredaba Konvencije u područjima koja su u njihovu djelokrugu aktivnosti.

**DIO VI.**

Članak 23.

Ništa u ovoj Konvenciji neće utjecati na bilo koje odredbe koje su povoljnije za postizanje ravnopravnosti između muškaraca i žena koje mogu biti sadržane u:

- a) zakonodavstvu države stranke, ili
- b) bilo kojoj drugoj međunarodnoj konvenciji, ugovoru ili sporazumu koji je na snazi u toj državi.

Članak 24.

Države stranke obvezuju se usvojiti sve potrebne mjere na nacionalnoj razini usmjerene na puno ostvarenje prava priznatih u ovoj Konvenciji.

Članak 25.

1. Ova Konvencija otvorena je za potpisivanje svim državama.
2. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda određen je za depozitara ove Konvencije.
3. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.



4. Ova Konvencija otvorena je za pristupanje svim državama. Pristupa se polaganjem isprave o pristupu kod glavnog tajnika Ujedi njenih naroda.

Članak 26.

1. Zahtjev za izmjenu ove Konvencije može podnijeti svaka država stranka u svako vrijeme priopćenjem u pismenom obliku upućenim glavnom tajniku Ujedinjenih naroda.

2. Opća skupština Ujedinjenih naroda odlučuje o eventualnim koracima koje treba poduzeti u svezi s takvim zahtjevom.

Članak 27.

1. Ova Konvencija stupa na snagu tridesetog dana od dana polaganja kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda dvadesete isprave o ratifikaciji ili pristupu.

2. Za svaku državu koja ratificira ovu Konvenciju ili joj pristupi nakon polaganja dvadesete isprave o ratifikaciji ili pristupu, Konvencija stupa na snagu tridesetog dana od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

Članak 28.

1. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda prima i dostavlja svim državama tekst rezervi koje države stave pri ratifikaciji ili pristupu.

2. Rezerva koja nije spojiva s predmetom i svrhom ove Konvencije, nije dopuštena.

3. Rezerve se mogu povući u svako doba priopćenjem u tom smislu upućenim glavnom tajniku Ujedinjenih naroda, koji o tome obavještava sve države. Takvo priopćenje stupa na snagu od datuma njegova primitka.

Članak 29.

1. Svaki spor između dviju ili više država stranaka u svezi s tumačenjem ili primjenom ove Konvencije koji se ne riješi pregovorima, podnosi se na zahtjev jedne od njih na arbitražu. Ako se u roku šest mjeseci od datuma zahtjeva za arbitražu države stranke ne uspiju složiti o organizaciji arbitraže, svaka od tih stranaka može se obratiti Međunarodnom sudu pravde radi rješavanja spora zahtjevom koji se podnosi u skladu sa Statutom Suda.

2. Svaka država stranka može pri potpisivanju ili ratificiranju ove Konvencije ili pri pristupu Konvenciji izjaviti da se ne smatra vezanom sa stavkom 1. ovog članka. Druge države stranke neće biti vezane s tim stavkom u odnosu prema svakoj državi stranci koja je izjavila takvu rezervu.

3. Svaka država stranka koja je stavila rezervu u skladu sa stavkom 2. ovog članka može u svako doba povući rezervu priopćenjem glavnom tajniku Ujedinjenih naroda.

Članak 30.

Ova Konvencija, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jednako vjerodostojni, položiti će se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda. U potvrdu navedenog dolje potpisani, propisno ovlašteni u tu svrhu, potpisali su ovu Konvenciju.

---

***\*prevela dr. Dubravka Šimonović***

***(Nap.ur.) Prijevod je preuzet iz zbornika radova Šimonović D. – ur. (2004): „Kratok vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj“, Vlada RH Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb.***

## **Države stranke Konvencije\***

## Države stranke Konvencije\*

Na dan 2. studenog 2006. godine, 185 zemalja članica Ujedinjenih naroda, njih više od 90 posto, bilježe se kao stranke UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. 98 zemalja je potpisalo Konvenciju, a 87 ih je postalo strankom Konvencije notifikacijom o sukcesiji. Jedna članica UN-a naknadno je potpisala Konvenciju, ali ne i ratificirala, te stoga nije obvezna primjenjivati članke Konvencije.

Posljednja zemlja potpisnica je San Marino, od 26. rujna 2003. godine, a posljednja pristupnica je Kukovo Otočje, od 11. kolovoza 2006. godine.

a/ Pristupanje; b/ Deklaracije ili uvjetna uzdržanost, c/ Uzdržanost postupno ukinuta; d/ Preuzimanje u procesu nasljeđivanja		
Država	Datum potpisivanja	Datum primitka instrumenta ratifikacije, pristupanja ili nasljeđivanja
Afganistan	14. kolovoza 1980.	5. ožujka 2003. <u>a/</u>
Albanija		11. svibnja 1994. <u>a/</u>
Alžir		22. svibnja 1996. <u>a/ b/</u>
Andora		15. siječnja 1997. <u>a</u>
Angola		17. rujna 1986. <u>a/</u>

**UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**

---

Antigva i Barbuda		1. kolovoza 1989. <u>a/</u>
Argentina	17. srpnja 1980.	15. srpnja 1985. <u>b/</u>
Armenija		13. rujna 1993. <u>a/</u>
Australija	17. srpnja 1980.	28. srpnja 1983. <u>b/</u>
Austrija	17. srpnja 1980.	31. ožujka 1982. <u>b/</u>
Azerbejdžan		10. srpnja 1995. <u>a/</u>
Bahami		6. listopada 1993. <u>a/ b/</u>
Bahrein		18. lipnja 2002. <u>a/</u>
Bangladeš		6. studenog 1984. <u>a/ b/</u>
Barbados	24. srpnja 1980.	16. listopada 1980.
Belgija	17. srpnja 1980.	10. srpnja 1985. <u>b/</u>
Belize	7. ožujka 1990.	16. svibnja 1990.
Benin	11. studenog 1981.	12. ožujka 1992.
Bjelorusija	17. srpnja 1980.	4. veljače 1981. <u>c/</u>
Bocvana		13. kolovoza 1996. <u>a/</u>
Bolivija	30. svibnja 1980.	8. lipnja 1990.
Bosna i Hercegovina		1. rujna 1993. <u>d/</u>
Brazil	31. ožujka 1981. <u>b/</u>	1. veljače 1984. <u>b/</u>
Brunej		24. svibnja 2006. <u>a/</u>
Bugarska	17. srpnja 1980.	8. veljače 1982. <u>c/</u>
Burkina Faso		14. listopada 1987. <u>a/</u>
Burundi	17. srpnja 1980.	8. siječnja 1992.
Butan	17. srpnja 1980.	31. kolovoza 1981.
Cape Verde		5. prosinca 1980. <u>a/</u>
Centralno Afrička Republika		21. lipnja 1991. <u>a/</u>
Cipar		23. srpnja 1985. <u>a/ b/</u>
Crna Gora		23. listopada 2006. <u>d/</u>
Čad		9. lipnja 1995. <u>a/</u>
Češka		22. veljače 1993. <u>c/ d/</u>

Čile	17. srpnja 1980.	7. prosinca 1989. <u>b/</u>
Danska	17. srpnja 1980.	21. travnja 1983.
Demokratska Republika Kongo	17. listopada 1986.	16. studenog 1986.
Dominika	15. rujna 1980.	15. rujna 1980.
Dominikanska Republika	17. srpnja 1980.	2. rujna 1982.
Džibuti		2. prosinca 1998. <u>a/</u>
Egipat	16. srpnja 1980. <u>b/</u>	18. rujna 1981. <u>b/</u>
Ekvador	17. srpnja 1980.	9. studenog 1981.
Ekvatorska Gvineja		23. listopada 1984. <u>a/</u>
Eritreja		5. rujna 1995. <u>a/</u>
Estonija		21. listopada 1991. <u>a/</u>
Etiopija	8. srpnja 1980.	10. prosinca 1981. <u>b/</u>
Fidži		28. kolovoza 1995. <u>a/ b/</u>
Filipini	15. srpnja 1980.	5. kolovoza 1981.
Finska	17. srpnja 1980.	4. rujna 1986.
Francuska	17. srpnja 1980. <u>b/</u>	14. prosinca 1983. <u>b/ c/</u>
Gabon	17. srpnja 1980.	21. siječnja 1983.
Gambija	29. srpnja 1980.	16. travnja 1993.
Gana	17. srpnja 1980.	2. siječnja 1986.
Grčka	2. ožujka 1982.	7. lipnja 1983.
Grenada	17. srpnja 1980.	30. kolovoza 1990.
Gruzija		26. listopada 1994. <u>a/</u>
Gvajana	17. srpnja 1980.	17. srpnja 1980.
Gvatemala	8. lipnja 1981.	12. kolovoza 1982.
Gvineja	17. srpnja 1980.	9. kolovoza 1982.
Gvineja Bisau	17. srpnja 1980.	23. kolovoza 1985.
Haiti	17. srpnja 1980.	20. srpnja 1981.
Honduras	11. lipnja 1980.	3. ožujka 1983.
Hrvatska		9. rujna 1992. <u>d/</u>

## UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA

Indija	30. srpnja 1980. <u>b/</u>	9. srpnja 1993. <u>b/</u>
Indonezija	29. srpnja 1980.	13. rujna 1984. <u>b/</u>
Irak		13. kolovoza 1986. <u>a/ b/</u>
Irska		23. prosinca 1985. <u>a/ b/ c/</u>
Island	24. srpnja 1980.	18. lipnja 1985.
Istočni Timor		16. travnja 2003. <u>a/</u>
Italija	17. srpnja 1980. <u>b/</u>	10. lipnja 1985.
Izrael	17. srpnja 1980.	3. listopada 1991. <u>b/</u>
Jamajka	17. srpnja 1980.	19. listopada 1984. <u>b/</u>
Japan	17. srpnja 1980.	25. lipnja 1985.
Jemen		30. svibnja 1984. <u>a/ b/</u>
Jordan	3. prosinca 1980. <u>b/</u>	1. srpnja 1992. <u>b/</u>
Južna Afrika	29. siječnja 1993.	15. prosinca 1995. <u>a/</u>
Kambodža	17. listopada 1980.	15. listopada 1992. <u>a/</u>
Kamerun	6. lipnja 1983.	23. kolovoza 1994. <u>a/</u>
Kanada	17. srpnja 1980.	10. prosinca 1981. <u>c/</u>
Kazahstan		26. kolovoza 1998. <u>a/</u>
Kenija		9. ožujka 1984. <u>a/</u>
Kina	17. srpnja 1980. <u>b/</u>	4. studenog 1980. <u>b/</u>
Kirgistan		10. veljače 1997. <u>a/</u>
Kiribati		17. ožujka 2004. <u>a/</u>
Kolumbija	17. srpnja 1980.	19. siječnja 1982.
Komori		31. listopada 1994. <u>a/</u>
Kongo	29. srpnja 1980.	26. srpnja 1982.
Kostarika	17. srpnja 1980.	4. travnja 1986.
Kuba	6. ožujka 1980.	17. srpnja 1980. <u>b/</u>
Kukovi otoci		11. kolovoza 2006. <u>a/</u>
Kuvajt		2. rujna 1994. <u>a/ b/</u>
Laos	17. srpnja 1980.	14. kolovoza 1981.
Latvija		14. travnja 1992. <u>a/</u>

Lesoto	17. srpnja 1980.	22. kolovoza 1995. a/ b/
Libanon		21. travnja 1997. a/ b/
Liberija		17. srpnja 1984. a/
Libija		16. svibnja 1989. a/ b/
Lihtenštajn		22. prosinca 1995. a/ b/
Litva		18. siječnja 1994. a/
Luksemburg	17. srpnja 1980.	2. veljače 1989. b/
Madagaskar	17. srpnja 1980.	17. ožujka 1989.
Mađarska	6. lipnja 1980.	22. prosinca 1980. c/
Makedonija		18. siječnja 1994. d/
Malavi		12. ožujka 1987. a/ c/
Maldivi		1. srpnja 1993. a/ b/
Malezija		5. srpnja 1995. a/ b/
Mali	5. veljače 1985.	10. rujna 1985.
Malta		8. ožujka 1991. a/ b/
Maroko		21. lipnja 1993. a/ b/
Maršalovi otoci		2. ožujka 2006. a/
Mauricijus		9. srpnja 1984. a/ b/
Mauritanija		10. svibnja 2001. a/
Meksiko	17. srpnja 1980. b/	23. ožujka 1981.
Mijanmar		22. srpnja 1997. a/ b/
Mikronezija		1. rujna 2004. a/
Monako		18. ožujka 2005. /a
Mongolija	17. srpnja 1980.	20. srpnja 1981. c/
Mozambik		16. travnja 1997. a/
Namibija		23. studenog 1992. a/
Narodna Republika Koreja		27. veljače 2001. a/
Nepal	5. veljače 1991.	22. travnja 1991.
Niger		8. listopada 1999. a/



**UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA**

Nigerija	23. travnja 1984.	13. lipnja 1985.
Nikaragva	17. srpnja 1980.	27. listopada 1981.
Nizozemska	17. srpnja 1980.	23. srpnja 1991. b/
Norveška	17. srpnja 1980.	21. svibnja 1981.
Novi Zeland	17. srpnja 1980.	10. siječnja 1985. b/ c/
Njemačka	17. srpnja 1980.	10. srpnja 1985. <u>b/</u>
Obala Bjelokosti	17. srpnja 1980.	18. prosinca 1995. <u>a/</u>
Oman		7. veljače 2006. a/
Pakistan		12. ožujka 1996. a/ b/
Panama	26. lipnja 1980.	29. listopada 1981.
Papua Nova Gvineja		12. siječnja 1995. a/
Paragvaj		6. travnja 1987. a/
Peru	23. srpnja 1981.	13. rujna 1982.
Poljska	29. svibnja 1980.	30. srpnja 1980. b/
Portugal	24. travnja 1980.	30. srpnja 1980.
Republika Moldavija		1. srpnja 1994. a/
Republika Koreja	25. svibnja 1983. b/	27. prosinca 1984. b/ c/
Ruanda	1. svibnja 1980.	2. ožujka 1981.
Rumunjska	4. rujna 1980. b/	7. siječnja 1982. b/
Ruska Federacija	17. srpnja 1980.	23. siječnja 1981. c/
SAD	17. srpnja 1980.	
Salvador	14. studenog 1980. <u>b/</u>	19. kolovoza 1981. <u>b/</u>
Samoa		25. rujna 1992. a/
San Marino	26. rujna 2003.	10. prosinca 2003.
Saudijska Arabija	7. rujna 2000.	7. rujna 2000. b/
Sejšeli		5. svibnja 1992. a/
Senegal	29. srpnja 1980.	5. veljače 1985.
Sijera Leone	21. rujna 1988.	11. studenog 1988.
Singapur		5. listopada 1995. a/ b/
Sirija		28. ožujka 2003. a/

Slovačka		28. svibnja 1993. d/
Slovenija		6. srpnja 1992. d/
Solomonski otoci		6. svibnja 2002.
Srbija		12. ožujka 2001. d/
Surinam		1. ožujka 1993. a/
Svazi		26. ožujka 2004. a/
Sveta Lucija		8. listopada 1982. a/
Sveti Kristofor i Nevis		25. travnja 1985. a/
Sveti Toma i Princip	31. listopada 1995.	3. lipnja 2003.
Sveti Vincent i Grenadini		4. kolovoza 1981. a/
Španjolska	17. srpnja 1980.	5. siječnja 1984. b/
Šri Lanka	17. srpnja 1980.	5. listopada 1981.
Švedska	7. ožujka 1980.	2. srpnja 1980.
Švicarska	23. siječnja 1987.	27. ožujka 1997. a/ b/
Tadžikistan		26. listopada 1993. a/
Tajland		9. kolovoza 1985. a/ b/ c/
Tanzanija	17. srpnja 1980.	20. kolovoza 1985.
Togo		26. rujna 1983. a/
Trinidad i Tobago	27. lipnja 1985. b/	12. siječnja 1990. b/
Tunis	24. srpnja 1980.	20. rujna 1985. b/
Turkmenistan		1. svibnja 1997. a/
Turska		20. prosinca 1985. a/ b/
Tuvalu		6. listopada 1999. a/
Uganda	30. srpnja 1980.	22. srpnja 1985.
Ujedinjeni Arapski Emirati		6. listopada 2004. a/
Ujedinjeno Kraljevstvo	22. srpnja 1981.	7. travnja 1986. b/
Ukrajina	17. srpnja 1980.	12. ožujka 1981. c/
Urugvaj	30. ožujka 1981.	9. listopada 1981.
Uzbekistan		19. srpnja 1995. a/

Vanuatu		8. rujna 1995. a/
Venezuela	17. srpnja 1980.	2. svibnja 1983. b/
Vijetnam	29. srpnja 1980.	17. veljače 1982. b/
Zambija	17. srpnja 1980.	21. lipnja 1985.
Zimbabve		13. svibnja 1991. a/

---

***\*prevela Mihaela Jović***

***Izvor:*** <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/states.htm>



**FAKULTATIVNI PROTOKOL  
UZ UN KONVENCIJU  
O UKLANJANJU SVIH OBLIKA  
DISKRIMINACIJE ŽENA \***

## **FAKULTATIVNI PROTOKOL UZ UN KONVENCIJU O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA \***

Države stranke ovoga Protokola,

- konstatirajući da Povelja Ujedinjenih naroda ponovno potvrđuje vjeru u temeljna ljudska prava, u dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe, te u jednaka prava muškaraca i žena,
- konstatirajući također da se Općom deklaracijom o ljudskim pravima utvrđuje da su sva ljudska bića po rođenju slobodna i ravnopravna u dostojanstvu i pravima i da svatko ima pravo na sva prava i slobode utvrđene njome, bez ikakve razlike, uključujući razliku koja se temelji na spolu,
- podsjećajući da međunarodni paktovi o ljudskim pravima i drugi međunarodni instrumenti o ljudskim pravima zabranjuju diskriminaciju na temelju spola,
- podsjećajući također na Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (»Konvencija«) u kojoj države stranke te Konvencije osuđuju diskriminaciju žena u svim njenim oblicima i slažu se da će na

odgovarajuće načine i bez odgode provoditi politiku o uklanjanju diskriminacije žena,

- ponovno potvrđujući svoju odlučnost da ženama osiguraju potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda te da poduzmu djelotvorne mjere kako bi spriječile povredu tih prava i sloboda, sporazumjele su se kako slijedi:

#### Članak 1.

Država stranka ovog protokola (»država stranka«) priznaje nadležnost Odbora za ukidanje svih oblika diskriminacije žena (»Odbor«) da prima i razmatra podneske podnesene u skladu s člankom 2.

#### Članak 2.

Podneske mogu podnositi pojedinci ili skupine pojedinaca, pod sudbenošću države stranke, koji tvrde da su žrtve povrede nekog od prava utvrđenih Konvencijom od strane te države stranke, izravno ili posredstvom drugih koji to čine u njihovo ime. Ako se podnesak podnosi u ime pojedinaca ili skupina pojedinaca, to se mora učiniti uz njihov pristanak, osim ako podnositelj može opravdati postupanje u njihovo ime bez takvog pristanka.

#### Članak 3.

Podnesci moraju biti u pisanom obliku i ne smiju biti anonimni. Odbor neće primiti nikakav podnesak ako se on tiče države stranke Konvencije koja nije stranka ovog Protokola.

#### Članak 4.

1. Odbor neće razmatrati podnesak ako se nije uvjerio da su se iscrpila sva raspoloživa unutarnja pravna sredstva, osim ako se postupak po tim sredstvima nerazumno produžuje ili ako nije vjerojatno da će osigurati djelotvornu zaštitu.

2. Odbor će odbaciti podnesak ako:

a) je istu stvar Odbor već razmatrao, odnosno ako je isti predmet već bio razmatran ili se trenutno razmatra po nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja,

b) nije u skladu s odredbama Konvencije,

c) je očigledno neutemeljen ili nije dovoljno potkrijepljen,

d) se radi o zlouporabi prava na podnošenje podneska,

e) su se činjenice koje su predmet podneska dogodile prije stupanja na snagu ovog Protokola za dotičnu državu stranku, osim ako te činjenice i dalje postoje nakon tog datuma.

#### Članak 5.

1. U svako vrijeme nakon primitka podneska i prije nego se done- se odluka o sadržaju, Odbor može dotičnoj državi stranci uputiti na žurno razmatranje zahtjev da ta država stranka poduzme one privremene mjere koje su potrebne kako bi se izbjegla mogućnost nanošenja nepopravljive štete žrtvi ili žrtvama navodne povrede prava.

2. Ako Odbor donese diskrecijsku odluku na temelju stavka 1. ovoga članka, to neće podrazumijevati odlučivanje o dopuštenosti ili o sadržaju podneska.

#### Članak 6.

1. Osim ako Odbor podnesak ne proglasi nedopuštenim, a da nije zatražio mišljenje odnosno države stranke, te uz uvjet da pojedinac ili pojedinci pristanu na otkrivanje svog identiteta toj državi stranci, Odbor mora odnosnoj državi stranci dostaviti svaki podnesak koji mu je podnesen na temelju ovoga Protokola kao povjerljiv.

2. U roku od šest mjeseci, država stranka primateljica mora Odboru dostaviti pisano obrazloženje ili očitovanje kojima se pojašnjava predmet i eventualni pravni lijek kojeg je ta država predvidjela.



Članak 7.

1. Odbor razmatra podneske zaprimljene na temelju ovoga Protokola u svjetlu svih informacija koje su mu dostavljene od strane ili u ime pojedinaca ili skupina pojedinaca ili dotičnih država stranaka, uz uvjet da se te informacije proslijede odnosnim strankama.

2. Prilikom razmatranja podnesaka podnesenih na temelju ovoga Protokola Odbor drži nejavne sjednice.

3. Nakon razmatranja podneska, Odbor će svoje gledište o podnesku, zajedno s eventualnim preporukama, obznaniti odnosnim strankama.

4. Država stranka mora temeljito razmotriti gledišta Odbora, kao i eventualne preporuke koje je on donio, te mora u roku od šest mjeseci Odboru dostaviti pisani odgovor, uključujući informacije o svim mjerama poduzetim u skladu s gledištima i preporukama Odbora.

5. Odbor može pozvati državu stranku da dostavi dodatne informacije o svim mjerama koje je država stranka poduzela u odgovoru na njegovo gledište i eventualne preporuke, uključujući one informacije koje će, ako Odbor to smatra primjerenim, biti uključene u naknadna izvješća države stranke koja se podnose na temelju članka 18. Konvencije.

Članak 8.

1. Ako Odbor primi pouzdane informacije o ozbiljnim i sustavnim kršenjima prava utvrđenih Konvencijom od strane države stranke, Odbor poziva državu stranku da surađuje u pogledu provjere tih informacija te da u tu svrhu dostavi svoja zapažanja u odnosu na odnosne informacije.

2. Uzimajući u obzir sva zapažanja koja može dostaviti odnosna država stranka, kao i sve druge pouzdane informacije koje su mu na raspolaganju, Odbor može imenovati jednog ili više svojih članova da provedu istragu te da Odboru žurno podnesu izvješće. Kada je to opravdano i uz pristanak države stranke, istraga može uključivati i dolazak na njeno područje.

3. Nakon razmatranja nalaza takve istrage, Odbor će te nalaze proslijediti odnosnoj državi stranci zajedno sa svim primjedbama i preporukama.

4. Odnosna država stranka mora u roku od šest mjeseci nakon primitka nalaza, primjedaba i preporuka koje joj je proslijedio Odbor, dostaviti svoja zapažanja Odboru.

5. Provođenje takve istrage je povjerljive naravi i tražit će se suradnja države stranke u svim fazama postupka.

#### Članak 9.

1. Odbor može pozvati odnosnu državu stranku da u svoje izvješće koje podnosi na temelju članka 18. Konvencije uključi podatke o svim mjerama poduzetim slijedom istrage provedene na temelju članka 8. ovoga Protokola.

2. Nakon okončanja razdoblja od šest mjeseci iz članka 8.4. Odbor po potrebi može odnosnu državu stranku pozvati da ga izvijesti o mjerama poduzetim slijedom takve istrage.

#### Članak 10.

1. Svaka država stranka može, u vrijeme potpisivanja ili ratifikacije ovoga Protokola ili pristupa Protokolu, izjaviti da ne priznaje nadležnost Odbora utvrđenu člancima 8. i 9.

2. Svaka država stranka koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ovoga članka može u bilo koje vrijeme povući tu izjavu priopćenjem upućenim glavnom tajniku.

#### Članak 11.

Država stranka mora poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da osobe pod njenom sudbenošću ne budu podvrgnute zlostavljanju ili zastrašivanju zbog toga što su se obratile Odboru u skladu s ovim Protokolom.

Članak 12.

U svoje godišnje izvješće podneseno na temelju članka 21. Konvencije Odbor mora uvrstiti kratak prikaz svojih djelovanja provedenih na temelju ovog Protokola.

Članak 13.

Svaka država stranka se obvezuje da će širu javnost upoznati s Konvencijom i Protokolom i da će Konvenciji i Protokolu dati publicitet te da će olakšati pristup informacijama o stavovima i preporukama Odbora, a posebice u pogledu onih pitanja koja se odnose na tu državu stranku.

Članak 14.

Odbor će izraditi svoja vlastita pravila o postupku koja će primjenjivati u izvršavanju zadaća povjerenih mu na temelju ovoga Protokola.

Članak 15.

1. Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje svakoj državi koja je potpisala ili ratificirala Konvenciju ili joj je pristupila.

2. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji od strane svake države koja je ratificirala Konvenciju ili joj je pristupila. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

3. Ovaj je Protokol otvoren pristupanju svake države koja je ratificirala Konvenciju ili joj je pristupila.

4. Pristupanje se vrši polaganjem isprave o pristupanju kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Članak 16.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon dana kad je kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda položena deseta isprava o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja ratificira ovaj Protokol ili mu pristupi nakon njegovog stupanja na snagu, ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja njene isprave o ratifikaciji ili pristupanju.

#### Članak 17.

Ne dopušta se stavljanje rezervi na ovaj Protokol.

#### Članak 18.

1. Svaka država stranka može predložiti izmjene ovoga Protokola i njihov tekst dostaviti glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Na to glavni tajnik priopćuje svaku predloženu izmjenu državama strankama sa zahtjevom da mu priopće da li žele sazivanje konferencije država stranaka u svrhu razmatranja tih prijedloga i glasanja o njima. Ako se najmanje jedna trećina država stranaka izjasni u prilog konferencije, glavni tajnik saziva konferenciju pod okriljem Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena koja je usvojena većinom država stranaka koje su prisutne na konferenciji i glasuju, podnosi se na odobrenje Općoj skupštini Ujedinjenih naroda.

2. Izmjene stupaju na snagu kad ih odobri Opća skupština Ujedinjenih naroda i prihvati dvotrećinska većina država stranaka ovoga Protokola u skladu s njihovim odnosnim ustavnim postupcima.

3. Kad izmjene stupe na snagu, one obvezuju države stranke koje su ih prihvatile, dok su ostale države stranke vezane odredbama ovoga Protokola i svim pređašnjim izmjenama koje su prihvatile.

#### Članak 19.

1. Svaka država stranka može u svako doba otkazati ovaj Protokol upućivanjem pisane obavijesti glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Otkaz proizvodi pravni učinak nakon šest mjeseci od datuma kad je glavni tajnik primio takvu obavijest.

2. Otkaz ne utječe na nastavak primjene odredaba ovoga Protokola,

na podneske podnesene prema članku 2. ili na bilo koju istragu pokrenutu prema članku 8. prije nego što je počeo proizvoditi pravni učinak.

Članak 20.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda obavještava sve države o:

- a) potpisima, ratifikacijama i pristupanjima prema ovome Protokolu,
- b) datumu stupanja na snagu ovoga Protokola i datumu stupanja na snagu svake izmjene prema članku 18,
- c) otkazima prema članku 19.

Članak 21.

1. Ovaj Protokol, kojeg su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će položen u arhiv Ujedinjenih naroda.

2. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda dostavit će ovjerovljene prijepise ovoga Protokola svim državama spomenutima u članku 25. Konvencije.

---

***\*Preneseno iz Narodnih novina 3/2001***



**OBRAZAC PRITUŽBE  
ODBORU ZA UKLANJANJE  
SVIH OBLIKA  
DISKRIMINACIJE ŽENA\***

## OBRAZAC PRITUŽBE ODBORU ZA UKLANJANJE SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA\*

Pritužbe radi kršenja prava sadržanih u Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena podnose se Odboru za uklanjanje diskriminacije žena protiv države članice Konvencije i Fakultativnog protokola.

Pritužba sadrži :

### **1. Informacije o podnositeljicama/ima pritužbe**

- Prezime
- Ime
- Datum i mjesto rođenja
- Nacionalnost/državljanstvo
- Broj putovnice/osobne iskaznice (ako ju imate)
- Spol
- Bračni status/djeca
- Zanimanje
- Etnička pripadnost, vjerska pripadnost, pripadnost društvenoj grupi (ako je važno)
- Adresa stanovanja



- Adresa za razmjenu povjerljive pošte (ako se razlikuje od adrese stanovanja)
- Tel/fax/e-mail

***Navedite podnosite li pritužbu kao:***

a) žrtva/e dolje navedenih navodnih povreda. *Ako je u pitanju grupa osoba koje smatraju da su žrtve, navedite osnovne podatke o svakoj od njih.*

b) imenovana/i predstavnica/ik, pravna/i savjetnica/ik navodne žrtve/žrtava. *Pošaljite potvrdu o suglasnosti žrtve/žrtava i o tome da ih vi zastupate, ili navedite zašto niste u mogućnosti poslati potvrdu.*

**2. Informacije koje se odnose na navodnu žrtvu/žrtve**

(ako su različite od podnositeljice/a)

- Prezime
- Ime
- Datum i mjesto rođenja
- Nacionalnost/državljanstvo
- Broj putovnice/osobne iskaznice (ako ju imate)
- Spol
- Bračni status/djeca
- Zanimanje
- Etnička pripadnost, vjerska pripadnost, pripadnost društvenoj grupi (ako je važno)
- Adresa stanovanja
- Adresa za razmjenu povjerljive pošte (ako se razlikuje od adrese stanovanja)

### **3. Država na koju se povreda odnosi**

Ime države potpisnice Konvencije i Fakultativnog protokola, protiv koje je usmjerena pritužba:

### **4. Činjenice navodne povrede prava**

Navedite podroban opis činjenica kojima ćete pojasniti vaš zahtjev, uključujući:

- opis činjenica o navodnom kršenju ili kršenjima i navodnom počinitelju
- datum/datumi
- mjesto/mjesta
- odredbe Konvencije koje su navodno povrijeđene. *Ako se priopćenje odnosi na povredu više od jedne odredbe Konvencije, opišite svaku odvojeno.*

### **5. Postupci za iscrpljivanje svih domaćih pravnih sredstava**

Opišite postupke koje ste poduzeli da biste iscrpili sva domaća pravna sredstva: npr. obraćanje sudovima, zakonodavnim tijelima, tijelima državne uprave, uključujući:

- vrstu pravnog sredstva
- datum/datume
- mjesto/mjesta
- tko je pokrenuo postupak
- kojem tijelu ili ustanovi se obraćalo
- naziv suda pred kojim je trajao postupak (ako ste se obraćali)
- ako niste iskoristili sva domaća pravna sredstva, objasnite razloge

**Ne zaboravite:** Priložite kopije svih dokumenata (sudskih ili administrativnih odluka) važnih za ovaj postupak.

## **6. Druga međunarodna postupanja**

Je li isti predmet podnesen nekoj drugoj međunarodnoj istrazi ili odlučivanju? Ako jest, navedite:

- vrstu postupka
- datum/datume
- mjesto/mjesta
- rezultat (ako ga je bilo)

## **7. Datum i potpis**

- Datum/mjesto:
- Potpis podnositelja/ice i/ili žrtve/žrtava:

## **8. Popis priloženih dokumenata (*ne šalžite originale, samo kopije*)**

Pošaljite vaše pritužbe na slijedeću adresu:

**Committee on Elimination of  
Discrimination against Women  
c/o Division for the Advancement of Women,  
Department of Economic and Social Affairs  
United Nations Secretariat  
2 United Nations Plaza  
DC-2/12th Floor  
New York, NY 10017  
United States of America  
Fax: 1-212-963-3463**

---

**\* (Nap.ur.) Obrazac je preuzet iz zbornika radova Šimonović D. – ur. (2004): „Kratki vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj“, Vlada RH Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb.**

## **Države stranke Protokola\***

## Države stranke Protokola\*

Na dan 2. studenog 2006. godine, 83 zemlje članice Ujedinjenih naroda bilježe se kao stranke UN Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.

a/ Pristupanje; d/ Preuzimanje u procesu nasljeđivanja		
Država	Datum potpisivanja	Datum primitka instrumenta ratifikacije, pristupanja ili nasljeđivanja
Albanija		23. lipnja 2003. a/
Andora	9. srpnja 2001.	14. listopada 2002.
Antigva i Barbuda		5. lipnja 2006. a/
Argentina	28. veljače 2000.	
Armenija		14. rujna 2006. a/
Austrija	10. prosinca 1999.	6. rujna 2000.
Azerbejdžan	6. lipnja 2000.	1. lipnja 2001.
Bangladeš	6. rujna 2000.	6. rujna 2000.
Belgija	10. prosinca 1999.	17. lipnja 2004.
Belize		9. prosinca 2002. a/
Benin	25. svibnja 2000.	
Bjelorusija	29. travnja 2002.	3. veljače 2004.
Bolivija	10. prosinca 1999.	27. rujna 2000.
Bosna i Hercegovina	7. prosinca 2000.	4. prosinca 2002.

## UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA

Brazil	13. ožujka 2001.	28. lipnja 2002.
Bugarska	6. lipnja 2000.	20. rujna 2006.
Burkina Faso	16. studenog 2001.	10. listopada 2005. a/
Burundi	13. studenog 2001.	
Cipar	8. veljače 2001.	26. travnja 2002.
Crna Gora		23. listopada 2006. d/
Češka	10. prosinca 1999.	26. veljače 2001.
Čile	10. prosinca 1999.	
Danska	10. prosinca 1999.	31. svibnja 2000.
Dominikanska Republika	14. ožujka 2000.	10. kolovoza 2001.
Ekvador	10. prosinca 1999.	5. veljače 2002.
Filipini	21. ožujka 2000.	12. studenog 2003.
Finska	10. prosinca 1999.	29. prosinca 2000.
Francuska	10. prosinca 1999.	9. lipnja 2000.
Gabon		5. studenog 2004. a/
Gana	24. veljače 2002.	
Grčka	10. prosinca 1999.	24. siječnja 2002.
Gruzija		30. lipnja 2002.
Gvatemala	7. rujna 2000.	9. svibnja 2002.
Gvineja Bisau	12. rujna 2000.	
Hrvatska	5. lipnja 2000.	7. ožujka 2001.
Indonezija	28. veljače 2000.	
Irska	7. rujna 2000.	7. rujna 2000.
Island	10. prosinca 1999.	6. svibnja 2001.
Istočni Timor		16. travnja 2003. a/
Italija	10. prosinca 1999.	22. rujna 2000.
Južna Afrika		18. listopada 2005. a/
Kambodža	11. studenog 2001.	
Kamerun		7. siječnja 2005. a/
Kanada		18. listopada 2002. a/

Kazahstan	6. rujna 2000.	24. kolovoza 2001.
Kirgistan		22. srpnja 2002.
Kolumbija	10. prosinca 1999.	
Kostarika	10. prosinca 1999.	20. rujna 2001.
Kuba	7. ožujka 2000.	
Lesoto	6. rujna 2000.	24. rujna 2004.
Liberija	22. rujna 2004.	
Libija		18. lipnja 2004.
Lihtenštajn	10. prosinca 1999.	24. listopada 2001.
Litva	8. rujna 2000.	5. kolovoza 2004.
Luksemburg	10. prosinca 1999.	1. srpnja 2003.
Madagaskar	7. rujna 2000.	
Mađarska		22. prosinca 2000.
Makedonija	3. travnja 2000.	17. listopada 2003.
Malavi	7. rujna 2000.	
Maldivi		13. ožujka 2006. a/
Mali		5. prosinca 2000. a/
Mauricijus	11. studenog 2001.	
Meksiko	10. prosinca 1999.	15. ožujka 2002.
Mongolija	7. rujna 2000.	28. ožujka 2002.
Namibija	19. svibnja 2000.	26. svibnja 2000.
Nepal	18. prosinca 2001.	22. travnja 1991.
Niger		30. rujna 2004. a/
Nigerija	8. rujna 2000.	22. studenog 2004.
Nizozemska	10. prosinca 1999.	22. prosinca 2002.
Norveška	10. prosinca 1999.	5. ožujka 2002.
Novi Zeland	7. rujna 2000.	7. rujna 2000.
Njemačka	10. prosinca 1999.	15. siječnja 2002.
Panama	9. lipnja 2000.	9. svibnja 2001.
Paragvaj	28. prosinca 1999.	14. svibnja 2001.



## UN KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA

---

Peru	22. prosinca 2000.	9. travnja 2001.
Poljska		22. prosinca 2003. a/
Portugal	16. veljače 2000.	26. travnja 2002.
Republika Moldavija		28. veljače 2006. a/
Republika Koreja		18. listopada 2006. a/
Rumunjska	6. rujna 2000.	25. kolovoza 2003.
Ruska Federacija	8. svibnja 2001.	28. srpnja 2004.
Salvador	4. travnja 2001.	
San Marino		10. rujna 2005. a/
Sejšeli	22. srpnja 2002.	
Senegal	10. prosinca 1999.	26. svibnja 2000.
Sijera Leone	8. rujna 2000.	
Slovačka	5. lipnja 2000.	17. studenog 2000.
Slovenija	10. prosinca 1999.	23. rujna 2004.
Solomonski otoci		6. svibnja 2002.
Srbija		31. srpnja 2003. a/
Sveti Kristofor i Nevis		20. siječnja 2006. a/
Sveti Toma i Princip	6. rujna 2000.	
Španjolska	14. ožujka 2000.	6. srpnja 2001.
Šri Lanka		15. listopada 2002. a/
Švedska	10. prosinca 1999.	24. travnja 2003.
Tadžikistan	7. rujna 2000.	
Tajland	14. lipnja 2000.	14. lipnja 2000.
Tanzanija		12. siječnja 2006. a/
Turska	8. rujna 2000.	29. listopada 2002.
Ujedinjeno Kraljevstvo		17. prosinca 2004. a/
Ukrajina	7. rujna 2000.	26. rujna 2003.
Urugvaj	9. svibnja 2000.	26. srpnja 2001.
Venezuela	17. ožujka 2000.	13. svibnja 2002.

---

*\*prevela Mihaela Jović*

*Izvor: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/sigop.htm>*

18/01/2005

## **Tiskovno priopćenje**

### **WOM/1478**

Odbor za uklanjanje diskriminacije žena  
673. i 674. sjednica (prije i poslije podne)

**UN ODBOR ZA UKLANJANJE DISKRIMINACIJE  
ŽENA RAZMATRA DRUGO I TREĆE IZVJEŠĆE  
REPUBLIKE HRVATSKE PREMA ČLANKU 18.  
KONVENCIJE O UKLANJANJU SVIH OBLIKA  
DISKRIMINACIJE ŽENA\***

## **Odbor raspravlja o položaju manjina i nastojanjima za postizanje ravnopravnosti spolova**

Iako je Republika Hrvatska u kratkom roku postigla veliki napredak kako bi zajamčila formalnu ravnopravnost spolova, predstoji joj izazov da se postigne i stvarna ravnopravnost, izjavili su danas stručni članovi/ce Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, razmatrajući na dvjema sjednicama položaj žena u Hrvatskoj.

Hrvatska je 1992. godine pristupila Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, a 2001. godine je ratificirala Fakultativni protokol Konvencije prema kojemu pojedinci/ke ili skupine pojedinaca/ki mogu davati podneske Odboru.

Odajući priznanje Hrvatskoj za korake poduzete u jačanju pravnog i institucionalnog okvira za promidžbu i zaštitu prava žena, mnogi su stručnjaci/kinje izrazili zabrinutost vezano za korist koju bi od takvih mjera trebale imati žene pripadnice nacionalnih manjina u zemlji. Ukazujući na to da se u Izvješću koristila «vrsta pokroviteljskog stila, kad se govori o položaju Romkinja», jedna je stručnjakinja naglasila potrebu da se Romkinje, od kojih mnoge nemaju ni državljanstvo, uključe u planiranje i praćenje provedbe nacionalnih programa.

Ukoliko Vlada ne bude opreznija, upozorila je druga stručnjakinja, moglo bi doći do hijerarhije manjina. Baveći se podjelom na nacionalnoj osnovi, većini društava je bilo potrebno obrazovanje protiv rasizma kako bi postigla bolje razumijevanje rasističkih stajališta. S tim u vezi, potakla je Vladu da svoje napore usmjeri prema uključivanju manjina u sva područja društva.

Utvrdivši da su mnoga nedavna nastojanja Hrvatske u promicanju ravnopravnosti spolova bila motivirana željom za članstvom u Europskoj uniji,

nekoliko je članova/ica Odbora potaklo Vladu da napredak u pravnim i institucionalnim reformama pretvori u opipljivu korist za hrvatske žene. Jedna je članica primijetila kako bi se to moglo postići privlačenjem pozornosti sveukupne javnosti na povezanost između direktiva EU i odredaba Konvencije protiv diskriminacije žena. Dok Hrvatska raspravlja o pristupu EU, bilo bi dobro kad bi Vlada osigurala nove mjere, kao što je to bilo 2003. godine kad je donesen Zakon o ravnopravnosti spolova, i kad bi se osnivanjem novih institucija postigao ne samo pravni napredak, već i stvarna promjena.

Govoreći o ulozi nedavno utemeljenog Ureda za ravnopravnost spolova i pohvalivši njegovu autonomiju i neovisnost, nekoliko je stručnjakinja primijetilo da nova struktura, koja je zamijenila prijašnje Povjerenstvo za ravnopravnost spolova, radi izvan Vlade te da je nedovoljno opremljena u proračunskom i u kadrovskom pogledu kako bi mogla svladati ambiciozan razmjer povjerenih joj zadaća. Članice Odbora su postavile pitanje ima li Ured, u svom sadašnjem obliku, autoritet institucije koja može utjecati na politike Vlade te sredstva potrebna za uravnoteživanje dinamičkih napetosti koje nastaju između tijela državne uprave i nevladinih organizacija.

Predstavljajući Izvješće Republike Hrvatske, Helena Štimac Radin, predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, rekla je da je od 1998. godine Hrvatska doživjela mnoge promjene u provedbi politike ravnopravnost spolova. Uspostavljen je jak institucionalni okvir za promicanje ravnopravnosti spolova. Budući da je Hrvatska država kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji – što je jedan od najvažnijih povijesnih i političkih ciljeva države - donesen je čitav niz pravnih propisa i osnovana su tijela državne uprave kojima je zadatak iskorjenjivanje diskriminacije žena. Usvojen je niz protudiskriminacijskih zakona, kao što je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji.

Komentirajući zabrinutost stručnjakinja o položaju manjinskih skupina, Milena Klajner, predstojnica Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, objasnila je da 22 nacionalne manjine u Hrvatskoj imaju pravo sudjelovati u izborima za posebno zajamčena mjesta u Hrvatskom saboru.

Od osam mjesta nacionalnih manjina koje imaju mjesta u saboru, tri pripadaju srpskoj nacionalnoj manjini. Vezano za romsku zajednicu, rekla je da su tijekom rata u Bosni i Hercegovini i na Kosovu mnogi Romi/kinje došli u Hrvatsku bez osobnih isprava. Romi su najranjivija europska nacionalna manjina i treba ih uključiti u sva područja javnoga života u Hrvatskoj. U tom su pogledu razrađeni kratkoročni i dugoročni ciljevi. Uz pomoć Europske unije, Republika Hrvatska pokušava uključiti Rome/kinje u razrađivanje nacionalnog programa koji se odnosi na manjine.

Odbor će se ponovo sastati sutra, u srijedu, 19. siječnja, kako bi razmotrio položaj žena u Narodnoj Demokratskoj Republici Laosu.

### **Svrha i okolnosti sjednice**

Odbor za uklanjanje diskriminacije žena danas se sastao kako bi razmotrio objedinjeno Drugo i treće izvješće Republike Hrvatske o poštivanju odredaba Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.

### **Sažetak Izvješća**

Republika Hrvatska je pristupila Konvenciji 1992. godine te 2001. godine ratificirala Fakultativni protokol. Osim toga, usvojila je izmjene i dopune članka 20. stavka 1. Konvencije o rasporedu sjednica Odbora. Izvješće Odboru, koje pokriva vremensko razdoblje od 1995. do 2003. godine, opisuje važne promjene od prvotnog Izvješća prezentiranog 1998. godine.

Izvješće navodi da je Konvencija dio unutarnjeg pravnog uređenja države te da je «po pitanjima pravnih učinaka iznad zakona». Izmjene i dopune Ustava, koje je Hrvatski sabor usvojio u studenome 2000. godine, pripremile su teren za usvajanje zakonodavstva za unaprjeđivanje ravnopravnosti spolova, uključujući članak 3. Ustava koji kaže da ravnopravnost spolova, uz ostalo, «predstavlja najvišu vrednotu ustavnog poretka, te je temelj za tumačenje Ustava».

Hrvatska je ugovorna stranka svih šest konvencija Ujedinjenih naroda iz područja ljudskih prava, navodi Izvješće. Jednako tako, 1997. godine je ratificirala Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Novi pravni propisi iz područja rada, zaštite materinstva i zapošljavanja usklađeni su s odredbama konvencija Međunarodne organizacije rada. Hrvatska i članice Europskih zajednica su u listopadu 2001. godine sklopile Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kojim je Hrvatska formalno prihvatila obvezu usklađivanja cjelokupnog zakonodavstva sa standardima Europske unije, uključujući i ravnopravnost spolova.

Od svojega posljednjeg Izvješća, Hrvatska je usvojila brojne temeljne i postupovne odredbe za uklanjanje diskriminacije žena. Najveća od tih promjena se odnosi na obiteljsko nasilje i ostvarenje mogućnosti ravnopravnog zapošljavanja. U usporedbi s prethodnima, Kazneni zakon iz 1998. godine utvrđuje silovanje u braku i nasilje u obitelji kao kazneno djelo. Prema njemu, član obitelji, uključujući bivše supružnike i izvanbračne parove, koji koristi nasilje i uznemiravanje kako bi ponizio druge članove/ice obitelji, kažnjava se zatvorom od tri mjeseca do tri godine. Kazneni zakon također uvodi pojam psihosocijalnog liječenja.

Republika Hrvatska je 2003. godine usvojila nekoliko posebnih protudiskriminacijskih zakona uključujući Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakon o istospolnim zajednicama. Zakon o ravnopravnosti spolova štiti i promiče ravnopravnost spolova kao temeljnu vrednotu ustavnoga poretka Hrvatske, uređuje pravo na zaštitu od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u političkim, gospodarskim, društvenim, obrazovnim i svim drugim područjima javnoga života. Zakon definira diskriminaciju na temelju spola u svim njenim oblicima, neposrednim i posrednim, po prvi put uključujući spolno uznemiravanje. Uz to, utvrđuje državne mehanizme za postizanje ravnopravnosti spolova i nediskriminaciju kao i obvezu uključivanja načela ravnopravnosti spolova u cjelokupnu politiku.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji usredotočuje se na potpunu zaštitu žrtava nasilja, dodaje se u Izvješću. Uz zatvorske i novčane kazne, Zakon uvodi

i niz preventivnih mjera za zaštitu žrtava od daljeg obiteljskog nasilja, uključujući psihosocijalno liječenje, udaljenje iz doma, zabranu približavanja i obvezno liječenje od ovisnosti o drogama. Propust državnog službenika/ice ili druge ovlaštene osobe da prijavi obiteljsko nasilje, kažnjivo je djelo.

Izvešće također daje podatke o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i programima za poboljšavanje položaja Romkinja te spominje probleme žena prognanica i izbjeglica. Od srpnja 2003. godine otprilike 353.137 osoba je imalo status izbjeglice, prognanika ili povratnika. Od toga su broja 189.240 osoba bile žene. Uslijed normalizacije stanja, problem žena izbjeglica više nije temeljni problem u Hrvatskoj.

S obzirom na mehanizme za promicanje ravnopravnosti spolova, Izvešće opisuje osnivanje Povjerenstva za pitanja jednakosti 1996. godine. To je bilo savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika/ca svih ministarstava koje je djelovalo unutar Ministarstva rada i socijalne skrbi. Na temelju Pekinške platforme za djelovanje, Povjerenstvo je<sup>2</sup> 1997. godine usvojilo Nacionalnu politiku za promicanje jednakosti. Osnivanje Povjerenstva za jednakost i usvajanje Nacionalne politike pridonijeli su podizanju svijesti o potrebama djelovanja kako bi se osigurala puna ravnopravnost između žena i muškaraca u Hrvatskoj. Hrvatski sabor je 2001. godine usvojio Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova zajedno s Programom provedbe Nacionalne politike za razdoblje od 2001. do 2005. godine, promovirajući je u sveobuhvatan dokument za promicanje ljudskih prava žena.

### **Predstavljanje Izvešća**

Gospođa HELENA ŠTIMAC RADIN, predstojnica Vladina ureda za ravnopravnost spolova, predstavila je Drugo i treće objedinjeno periodično izvješće svoje zemlje (dokument CEDAW/C/CRO/2-3). Ostali članovi delegacije su bili: Nevio Šetić, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa; Štefica Stažnik, pomoćnica ministricе u Ministarstvu pravosuđa; Milena

---

<sup>2</sup> (Nap.ur.) Nacionalnu politiku za promicanje jednakosti usvojila je Vlada RH 18. 12. 1997. godine.



Klajner, predstojnica Vladina ureda za nacionalne manjine; Mila Jelavić, načelnica Odjela za zaštitu djece, obitelji i braka u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi; Tihomira Ivanda, načelnica Odjela za primarnu zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi; Nada Kerovec, viša savjetnica u Uredu za ravnopravnost spolova Vlade RH i Lora Vidović, druga tajnica u Odjelu za ljudska prava Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija.

Gospođa ŠTIMAC RADIN je navela da je od 1998. godine u Republici Hrvatskoj bilo mnogo važnih promjena vezano za provedbu politike ravnopravnosti spolova. Trenutno su u tijeku rasprave o početku pregovora za pristup Hrvatske Europskoj uniji, što je jedan od najvažnijih povijesnih ciljeva države. Hrvatska je uspostavila jak institucionalni okvir za promicanje ravnopravnosti spolova. Donesen je niz zakonskih propisa i osnovana su tijela državne uprave sa zadatkom promicanja ravnopravnosti spolova i iskorjenjivanja diskriminacije žena. Zakon o ravnopravnosti spolova iz 2003. godine<sup>3</sup> utvrdio je pretpostavke za politiku jednakih mogućnosti. Usvojen je i niz drugih protudiskriminacijskih zakona kao što su Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakon o istospolnim zajednicama.

Govoreći o nacionalnim mehanizmima, izvijestila je da je prema odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova Povjerenstvo za ravnopravnost spolova prošle godine zamijenjeno Uredom za ravnopravnost spolova Vlade RH, kao središnjim stručnim tijelom Vlade. Saborski odbor za ravnopravnost spolova osnovan je 2001. godine, a 2003. godine imenovana je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova<sup>4</sup>.

Gospođa Štimac Radin je rekla kako je od devedesetih godina sudjelovanje žena u političkom životu u stalnom porastu. Žene imaju otprilike 25% mjesta u Hrvatskom saboru, a od 13 predsjedničkih kandidata na posljednjim izborima za predsjednika Republike, četiri su bile žene. Sadašnja

---

<sup>3</sup> (Nap.ur) U engleskom izvorniku pogrešno je navedena 2002. godina kao godina donošenja Zakona o ravnopravnosti spolova.

<sup>4</sup> (Nap.ur) U engleskom izvorniku pogrešno je navedena 2002. godina kao godina imenovanja Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

potpredsjednica Vlade, koja je bila kandidatkinja vladajuće stranke, ušla je u drugi krug izbora. Uspoređujući zastupljenost žena u parlamentima 45 država članica Vijeća Europe, Hrvatska je iznad europskog prosjeka koji je 18%. Hrvatska je usvojila i privremene posebne mjere kako bi se postigla ravnopravnost spolova na izbornim listama raznih političkih stranaka.

Međutim, takve mjere ipak nisu povećale zastupljenost žena na razini lokalne vlasti gdje je ona oko 14 %, rekla je gospođa Štimac Radin. U svjetlu nadolazećih lokalnih izbora u travnju, Ured za ravnopravnost spolova pokrenut će brojne aktivnosti kako bi se takvo stanje promijenilo. Pitanje sudjelovanja žena u politici na lokalnoj i državnoj razini je središnje pitanje ravnopravnosti spolova jer povećanje broja političarki mijenja i politiku samu. Bez žena ne može biti istinske demokracije, dodala je.

Gospođa Štimac Radin je zaključila kako je u Hrvatskoj, unatoč činjenici da se većina odredaba Konvencije provodi, u vrlo važnim područjima djelovanja potrebna koordinirana akcija za postizanje istinske ravnopravnosti spolova i uklanjanje prepreka. U tom smislu, Vlada je istaknula nekoliko prioriteta za jačanje položaja žena, uključujući uvođenje rodno osjetljivih nastavnih programa, povećavanje političkog sudjelovanja žena, smanjenje nasilja nad ženama, poticanje njihova boljeg ekonomskog statusa te jačanje sudjelovanja žena u organizacijama civilnog društva i njihovog utjecaja na donošenje odluka.

### **Komentari i pitanja stručnjakinja**

Otvarajući raspravu, stručnjakinje su čestitale Vladi na spremnosti da uvede mjere za jačanje nacionalnih mehanizama u promicanju žena i poboljšavanju zakonodavstva koje se na to odnosi. Pozdravljajući primjenu novih zakona, kao na primjer onih za zaštitu od obiteljskog nasilja, naglase su da su postignuća Hrvatske prema uspostavi *de jure* ravnopravnosti iznimno dojmjljiva, a sada predstoji njihovo preoblikovanje u *de facto* poboljšanje položaja žena.

NAELA GABR, stručnjakinja iz Egipta, rekla je kako su u Hrvatskoj uspostavljeni standardi za suzbijanje diskriminacije žena, no još ih je važnije provoditi. Vezano za to, željela je znati što se čini kako bi se koordiniralo djelovanje različitih mehanizama uključenih u problematiku spolova. Kako zemlja pokušava prevladati negativne stereotipe i što je učinjeno vezano za nasilje nad ženama? Osim toga, zatražila je dodatne podatke o pojavama kao što su prostitucija, seksualno iskorištavanje žena i trgovina ljudima.

VICTORIA POPESCU SANDRU, stručnjakinja iz Rumunjske, rekla je kako iznimno cijeni detaljne informacije koje su dobile od delegacije te je pohvalila Vladu zbog ratifikacije Fakultativnog protokola. U područjima kao što su reforma zakonodavstva i uključivanje spolne perspektive u nacionalne planove postignut je značajan napredak. Željela je znati više o preprekama u provedbi tih planova i postavila je pitanje o novim zakonima koji su doneseni u Hrvatskoj. Posebice ju je zanimalo koliko je tužbi i sudskih sporova pokrenuto temeljem novog Zakona protiv obiteljskog nasilja. Osim toga, pitala je o stanju vezano za nacionalne manjine, posebice Romkinje. Ostala pitanja su se odnosila na položaj srpskih povratnika/ca u Hrvatsku.

ZOU ZIAOQIAO, stručnjakinja iz Kine, htjela je znati koja su druga tijela, osim Vladina ureda za ravnopravnost spolova, uključena u rad za postizanje ravnopravnosti spolova. Vezano za Zakon o zaštiti od obiteljskog nasilja, pitala je kako se predmeti obiteljskog nasilja razlikuju od prekršaja i drugih kaznenih djela te kako se provodi utvrđivanje ozljeda.

FUMIKO SAIGA, stručnjakinja iz Japana, postavila je pitanje o položaju Ureda za ravnopravnost spolova u strukturi Vlade. Zanimalo ju je kako je funkcija prijema pritužbi raspodijeljena u raznim institucijama. Je li Hrvatska izvršila vrednovanje provedbe prvog nacionalnog plana za ravnopravnost spolova i koji su rezultati? Isto tako, budući da je Izvješće sastavljano u vrijeme završnih faza pravne reforme 2003. godine, zamolila je za razjašnjenje vezano uz nove zakone koji su stupili na snagu.

SILVIA PIMENTEL, stručnjakinja iz Brazila, ponovila je zabrinutost drugih stručnjakinja vezano za položaj manjina, posebice za pitanje državljanstva.

Kad je riječ o obiteljskom nasilju, upitala je za državna skloništa i ona koja vode nevladine organizacije. Zanimalo ju je koliko su skloništa koja vode nevladine organizacije imala potporu Vlade.

HEISOO SHIN, stručnjakinja iz Republike Koreje, čestitala je Vladi na mjerama jačanja nacionalnih mehanizama i na poboljšanju zakona. Pozdravila je mjere kao što su usvajanje novih zakona o nasilju, uvođenje Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i suradnju s nevladinim udrugama. U nastavku je rekla kako su u skladu s hrvatskim Izvješćem predviđena tri oblika pravnih mjera protiv obiteljskog nasilja: novčana kazna, zatvorska kazna i zaštita žrtava od daljnjeg obiteljskog nasilja. Međutim, u nekim slučajevima, kada se počinitelja novčano kazni, žena mora platiti novčanu kaznu zbog prijetnji počinitelja. Je li takva situacija izazvala zabrinutost u Hrvatskoj? Primijetila je kako je u samo tri mjeseca u 2004. godini prijavljeno preko 3.000 slučajeva nasilja, a tek za otprilike 80 je pokrenut postupak. Zbog čega takav raskorak? Je li osigurana posebna obuka za policiju, suce/tkinje i državne odvjetnike/ce koji se bave slučajevima obiteljskog nasilja?

PRAMILA PATTEN, stručnjakinja iz Mauricijusa, rekla je da je Vlada u vrlo kratkom roku obavila ogroman posao kako bi zajamčila formalnu ravnopravnost. Sada je važno postići i stvarnu ravnopravnost. Željela je znati koliko je nastojanje za promicanjem ravnopravnosti spolova doista imalo utjecaja na živote žena u Hrvatskoj. Osim toga, zanimalo ju je jesu li profesionalci koji se bave zakonodavstvom, uključujući suce/tkinje, poznate odredbe Konvencije. Ostala pitanja koja je postavila odnosila su se na prikupljanje podataka, dostupnost statistike i položaj žena invalida u Hrvatskoj.

### **Odgovor Hrvatske**

Odgovarajući na pitanja stručnjakinja, gospođa ŠTIMAC RADIN je objasnila kako Ured za ravnopravnost spolova izravno odgovara Vladi. Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova, Ured jednom godišnje podnosi izvješće Vladi. Ima status stručnog tijela Vlade i financira se iz državnog proračuna.

Prema njenom mišljenju, s obzirom na zadaće povjerene Uredu, proračun je prilično skroman. Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova je imenovao Hrvatski sabor i njemu je izravno odgovorna. Ured Pravobraniteljice se također financira iz državnog proračuna. Odbor za ravnopravnost spolova je tijelo Hrvatskog sabora. Institucionalna novost je imenovanje koordinatora/ica za provedbu politike ravnopravnosti spolova u ministarstvima i uredima državne uprave. Za njihovu edukaciju brine Ured. Iako su osnovane različite institucije, potrebno ih je sustavno jačati kako bi mogle provoditi i primjenjivati Zakon o ravnopravnosti spolova.

Gospođa ŠTIMAC RADIN je nadodala da su povjerenstva za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini također vrlo važna. U vrijeme kad je Ured djelovao u manje od godinu dana, osnovana su povjerenstva za ravnopravnost spolova u 10 županija. Osim toga, organizirano je osposobljavanje za lokalne dužnosnike/ce, što je vrlo važno postignuće. Povjerenstva za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini imaju važnu zadaću u podizanju svijesti javnosti o temama vezanim za ravnopravnost spolova. Gospođa Štimac Radin je izrazila zadovoljstvo što su mišljenja Vijeća Europe uzeta u obzir u uspostavljanju pravnog okvira za ravnopravnost spolova. Ove godine Nacionalna politika o ravnopravnosti spolova istječe, te je priprema nove jedna od prioriternih zadaća Ureda. Prethodit će joj javna rasprava, bit će podnijeta na usvajanje parlamentu, nadodala je, a bit će učinkovitija i jasnija od prethodne.

Ured za ljudska prava također odgovara Vladi, u nastavku je rekla gospođa Štimac Radin. Suradnja između raznih državnih mehanizama je zadovoljavajuća. Međutim, budući da su to nove institucije, cilj ih je učiniti još učinkovitijima. Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s onim Europske unije je vrlo važno. Budući da je utvrđen datum početka pregovora, Hrvatska je otpočela proces reforme cjelokupnog zakonodavstva.

Vezano za nacionalne manjine, gospođa Štimac Radin je rekla je kako postoji vrlo velik broj manjina. U tom pogledu Hrvatska ima visoko razvijeno zakonodavstvo, uključujući i Ustavni zakon o nacionalnim manjinama.

Ured za ravnopravnost spolova i Ured za nacionalne manjine organizirali su radnu skupinu u kojoj će sudjelovati nacionalne manjine, kao i pripadnici/e romske manjine, s ciljem izrade posebnog programa za promicanje prava žena pripadnica nacionalnih manjina. U parlamentu ima osam mjesta za manjine. Analiza koju je proveo Ured o sudjelovanju žena pripadnica nacionalnih manjina u političkom životu pokazala je da one dijele istu sudbinu kao i žene iz većinskog stanovništva, odnosno da su podzastupljene.

MILENA KLAJNER, predstojnica Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, naglasila je da 22 nacionalne manjine u Hrvatskoj imaju pravo sudjelovati na izborima za posebno zajamčena mjesta u parlamentu. Od osam manjinskih mjesta u parlamentu, tri su za srpsku manjinu. Talijanska i mađarska manjina također imaju mjesta. Ostale su etničke skupine odabrale svoje manjine po skupinama, a uključuju i Rome. Na žalost, romski predstavnik/ca nije izabran/a. Romi pripadaju u manje nacionalne manjine. Uz zajamčena mjesta u parlamentu, nacionalne manjine sudjeluju na regionalnim, općinskim i gradskim razinama. Vijeća za nacionalne manjine su novoosnovana tijela u kojima nacionalne manjine sudjeluju u političkom odlučivanju. To je bilo važno za Rome jer do 2000. godine nisu bili zastupljeni u vijećima lokalne samouprave.

Vežano za probleme državljanstva, gospođa Klajner je rekla da Hrvatska ima Nacionalni program za Rome koji je usvojen 2003. godine. Sljedećeg mjeseca će se provesti njegovo vrednovanje. Velik broj Roma/kinja nema državljanstvo. Nacionalnim programom je predviđeno stvaranje pokretnih timova koji se sastoje od predstavnika/ca države. Oni trebaju procjenjivati njihovo zdravlje i potrebu za socijalnom skrbi. U rujnu 2003. godine timovi su obišli razna romska naselja i utvrdili da tamo gdje ima najviše Roma/kinja svi imaju hrvatsko državljanstvo. Romi/kinje često uopće i ne podnose zahtjeve za potrebne osobne isprave jer za njih moraju platiti pa često imaju isprave drugih zemalja. Tijekom rata u Bosni i Hercegovini i na Kosovu, veliki je broj Roma/kinja došao u Hrvatsku bez osobnih isprava. Dobili su upute kako doći do osobnih isprava. Slijedom toga, pokretni će

timovi u svom budućem radu pojačati djelovanje. Objavljena je brošura koja objašnjava kako dobiti državljanstvo i ostvariti druga prava.

Komentirajući temu nasilja u obitelji, jedna je od članica delegacije ukazala na Obiteljski zakon iz 1998. godine koji je po prvi put odredio zaštitu žrtava nasilja. U istom zakonu navedene su prekršajne odredbe koje su pobliže utvrdile postupke protiv počinitelja obiteljskog nasilja. Cilj je bio senzibilizirati javnost, stručnjake/kinje i institucije za potrebu provođenja zakona. Zbog nedorečenosti u postojećim zakonima, Hrvatska je 2003. godine donijela izmjene i dopune Obiteljskog zakona i sastavila poseban prijedlog Zakona o zaštiti od obiteljskog nasilja. U srpnju 2003. godine Zakon o zaštiti od obiteljskog nasilja donesen je istovremeno kad i novi Obiteljski zakon. Prema Kaznenom zakonu, nasilje se sankcionira kao kazneno djelo. U takvim predmetima se primjenjuju kazneni postupci. Država nema skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, već se u tom pogledu oslanja na civilno društvo. Žrtvama se daje hrana te osigurava zdravstvena skrb i psihosocijalna potpora.

Gospođa ŠTIMAC RADIN je naglasila kako je vrlo važno što Vlada ističe potrebu da žene prijavljuju zlostavljanje. S tim u vezi, strategija za sprječavanje obiteljskog nasilja, usvojena prošlog mjeseca, predviđela je dugoročne i kratkoročne mjere sve do 2007. godine. Jedan od ciljeva Vlade je izrada detaljne analize o skloništima za žrtve obiteljskoga nasilja, otvaranje novih i osnivanje mreže skloništa.

ŠTEFICA STAŽNIK je rekla da se i Ministarstvo pravosuđa bavilo obiteljskim nasiljem kroz programe edukacije za suce/tkinje i državne odvjetnike/ce. Otvorena je posebna škola koja se bavi edukacijom sudaca/tkinja, državnih odvjetnika/ca i drugih o europskom pravu, kako bi se bolje pripremili za standarde Europske unije u tom području. Održani su seminari na temu trgovine ljudima, uključujući i žena. Tijekom ove godine održat će se brojni seminari za suce/tkinje i odvjetnike/ce o vođenju takvih predmeta, a uz pomoć međunarodnih stručnjaka/kinja dogovoreni su sadržaji te osigurani stručnjaci/kinje koji će provesti edukacije.

Hrvatska je izradila neophodne zakone koji se bave trgovinom ljudima, dodala je gospođa Stažnik. Stupanjem na snagu izmjena i dopuna Kaznenog zakona stvoren je čvrsti zakonodavni okvir za kažnjavanje počinitelja trgovine ljudima. Stvoren je i normativni okvir za zaštitu svjedoka. Osim progona počinitelja, Hrvatska pomaže žrtvama trgovine ljudima, a napravljena je i baza podataka kako bi se pratila pitanja žrtava.

S obzirom na proces povratka izbjeglica, od 1. siječnja 2005. godine se vratilo oko 327.000 osoba, nastavila je. U 2004. godini se vratilo 12.448 osoba, od toga 58% Srba i 42% Hrvata. Od 1995. godine ukupno oko 53% prognanika bile su žene. Vezano za povratak nekretnina, 18.400 stambenih jedinica je vraćeno u vlasništvo, a oko 1.107 stambenih jedinica još treba vratiti, dodala je gospođa Stažnik. Vlada je usvojila mjere za povrat imovine i druge postupke povezane s problematikom povratka, a posebni odjel nadgleda proces povratka. Rok za bivše nositelje/ice stanarskih prava izvan područja od posebne državne skrbi je produljen.

### **Komentari i pitanja stručnjaka/inja**

Kad je Odbor započeo s drugim krugom pitanja, GLENDA P. SIMMS, stručnjakinja s Jamajke, izrazila je zabrinutost vezano za stanje Roma/kinja. Slušajući Izvješće Hrvatske stekla je dojam da bi, ukoliko Vlada ne bude na oprezu, mogla nastati hijerarhija manjina te one najnepovlaštenije možda ne bi mogle naći mjesto koje im u društvu pripada. Umjesto da se bavi posebnostima kao što su prava manjina na zdravstvenu zaštitu i obrazovanje, gospođa Simms misli da bi Vlada svoja nastojanja trebala usmjeriti k cilju uključivanja manjina u cjelokupno društvo. Većina društava koja pokušavaju izaći na kraj s podjelama na nacionalnoj osnovi trebaju ponajprije provoditi anti-rasističko obrazovanje kako bi prosvijetlili ljude i postigli bolje razumijevanje rasnih stajališta. Potreban je širi pogled na to što je zapravo diskriminacija i Vlada treba usvojiti integrativni pristup kako bi nepovlaštenima omogućila zauzimanje mjesta na koje imaju pravo u društvu.



CEES FLINTERMAN, stručnjak iz Nizozemske, pitao je ima li u Hrvatskoj sudske prakse u kojoj se pravosuđe izravno referira na Konvenciju. Osim toga, zanimala ga je uloga Konvencije u programima osposobljavanja koji se provode u Hrvatskoj, a želio je znati nešto više o predmetima koje je preuzela Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova te o postupcima koji se vezano za to provode.

MARY SHANTHI DAIRIAM, Stručnjakinja iz Malezije, čestitala je Vladi na izvrsnom pravnom okviru za ravnopravnost spolova. Ono čime se sada treba baviti su izazovi u njegovoj primjeni. U Izvješću i pisanim odgovorima na pitanja navedeni su podaci o nacionalnim mehanizmima, no željela je doznati više o koordinaciji između različitih tijela. Uključivanje načela ravnopravnosti spolova u javne politike društva je ključno, stoga je htjela znati je li Vlada donijela dokumente kojima bi se utvrdili koncepcijski temelji i postavili zajednički standardi u svim uključenim institucijama. Nije dovoljno samo raspodijeliti određene zakone i dokumente. Važno je i da Vlada utvrdi vlastiti pristup odgovarajućim politikama.

MAGALYS AROCHA DOMINGUEZ, stručnjakinja iz Kube, pridružila se članicama Odbora koje su pohvalile nacionalne mehanizme i zakone donesene u Hrvatskoj. Željela je dobiti dodatne podatke, posebice o međuinstitucionalnoj koordinaciji unutar zemlje i nastojanjima da se usklade razne politike. Kako se vrednuje napredak? Koji su trendovi s obzirom na glavne pokazatelje povezane sa spolom?

MARIA REGINA TAVARES DA SILVA, stručnjakinja iz Portugala, naglasila je sveobuhvatnu prirodu Zakona o ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj i slijedom toga postavila nekoliko pitanja, među kojima i pitanje o statusu Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH. Kako to ona shvaća, Ured je zapravo izvan Vlade, daje savjete i dostavlja izvješća jednom godišnje. Ranije utemeljeno tijelo bilo je dio Vlade, pa je željela znati može li Ured, u svom sadašnjem obliku, zaista utjecati na politike Vlade. Ima li sustavne suradnje s nevladinim organizacijama? Izjavila je kako nije pruženo dovoljno podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina. Jesu li njihova prava zaštićena na isti način kao i pripadnicima hrvatskoga naroda?

FRANÇOISE GASPARD, Stručnjakinja iz Francuske, pohvalno se izjasnila o iskrenosti delegacije u analizi stanja u zemlji te dodala kako stvarne sposobnosti Ureda za ravnopravnost spolova predstavljaju važno pitanje. Hoće li saborski Odbor za ravnopravnost spolova biti obaviješten o rezultatima razmatranja Izvješća Republike Hrvatske na UN Odboru za uklanjanje diskriminacije žena? Imaju li lokalne vlasti sredstva za uključivanje tema vezanih za ravnopravnost spolova u svoje aktivnosti?

DORCAS COKER-APPIAH, stručnjakinja iz Gane, pitala je o trenutnom statusu nacrtu Zakona o zaštiti svjedoka. Kada bi bio usvojen, zanimalo ju je, koliko bi žena koristilo njegove odredbe i bi li bilo presuda? Osim toga, zatražila je dodatne podataka o radu skloništa.

KRISZTINA MORVAI, stručnjakinja iz Mađarske, postavila je pitanje o proračunu i djelatnicima/cama u uredu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Nadodala je kako malo zna o proračunu i načinu rada hrvatskih mehanizama za promicanje prava žena. Koliko ima djelatnika/ca? Govoreći o Romkinjama, izrazila je zabrinutost zbog toga što Vlada o njima nema statističkih podataka. Kako će se vrednovati trendovi i napredak ukoliko ih nema? Izvješće je koristilo «neku vrstu pokroviteljskog tona» kada se bavilo situacijom Romkinja. Romkinje bi trebale biti aktivno uključene u procjenu svojih potreba, te planiranje i praćenje provedbe programa. Osim toga, željela je znati ima li u Hrvatskoj jasnog odnosa između trgovanja ljudima i prostitucije. Važno je pratiti problem, ne samo uzimajući u obzir ponudu nego i potražnju. Dobivaju li pomoć žene koje napuste prostituciju?

### **Odgovor Hrvatske**

Gospođa KLAJNER je odgovorila na pitanja o položaju Romkinja te je rekla da Nacionalni program sadrži određene aktivnosti koje se odnose na njihovo obrazovanje i uključivanje. Osim toga, Program je uzeo u obzir ulogu medija u širenju stereotipa. Na primjer, tisak je često donosio vijesti o Romkinjama kako krađu. Bilo je važno prikazati običaje i povijest naroda u

povoljnijem svjetlu i trenutno je takvih izvješća manje. Jednako tako, Hrvatska se pridružila Desetljeću Roma koje je pokrenula Svjetska banka zajedno s drugim institucijama.

Romi su najranjivija europska manjina, nastavila je, te ih se treba uključiti u sve sfere javnoga života zemlje. U tu su svrhu razrađeni kratkoročni i dugoročni ciljevi. Ured za nacionalne manjine Vlade je organizirao brojne seminare za obuku Roma/kinja. Jedan od uvjeta sudjelovanja je bio da najmanje polovica sudionika budu žene. U Hrvatskoj su aktivne mnoge nevladine romske organizacije. Uz pomoć Europske unije, Hrvatska pokušava uključiti Rome/kinje u razradu nacionalnih programa za nacionalne manjine.

Ured za ravnopravnost spolova ima mnogo šire nadležnosti i bavi se drugim zadaćama, dodala je gospođa ŠTIMAC RADIN. Mnoga u raspravi postavljena pitanja trebala su biti upućena Uredu za nacionalne manjine. Usvojen je Nacionalni program za Rome, te je suradnja s Romima/kinjama važna u tom pogledu. Nedavno je pokrenut program «Romkinje to mogu» koji se bavi njihovim problemima. Sada se razmatraju prijedlozi za širu suradnju s manjinama.

Vežano za rad i zadaće Ureda, gospođa Štimac Radin je ponovila da je osnovan tek prije osam mjeseci. Ima tri djelatnice i financira se iz državnoga proračuna. U svome djelovanju je neovisan i autonoman i izravno odgovara Vladi. Predlaže usvajanje, izmjene i/ili dopune zakona, zadužen je za izradu nove politike za promicanje ravnopravnosti spolova i praćenje njene provedbe. Osim toga, provodi istraživanja, a u suradnji s nevladinim organizacijama prati usklađivanje zakona i politika u Hrvatskoj. Sve te djelatnosti obavljaju samo tri osobe. Iznimno je važno utvrditi dugoročne strategije za promicanje ravnopravnosti spolova.

Seminari za lokalna povjerenstva za ravnopravnost spolova održavali su se kao zajednički projekt Vlade i nevladinih organizacija i dali su dobre rezultate, dodala je. U kratkom su se roku dogodile mnoge institucionalne promjene. Na lokalnoj su razini uspostavljeni učinkoviti mehanizmi za pro-

vedbu politike ravnopravnosti spolova. Na državnoj razini ove će godine započeti izrada nove Nacionalne politike za razdoblje 2006. – 2010. godine. Projekti nevladinih organizacija su se financirali radi jačanja političkog sudjelovanja žena na lokalnim razinama. U razdoblju koje prethodi lokalnim izborima, Ured će velik dio svojih aktivnosti usredotočiti na pomoć gradovima i općinama u promicanju izbora kandidatkinja.

Iako je utjecaj Ureda znan, nije dovoljan, nadodala je gospođa Štimac Radin. Uspostavljena je dobra suradnja između Ureda i raznih ministarstava. Jednako tako, Ured je odigrao ulogu posrednika između Vlade i civilnog sektora. Tako je Ured, na primjer, uspio uspostaviti vezu s nevladinim organizacijama vezano za osjetljivo pitanje uklanjanja stereotipa iz školskih udžbenika i nastavnih programa.

Pravobraniteljicu imenuje Hrvatski sabor. Govoreći o financiranju i djelatnicima/cama, Ured pravobraniteljice ima veći proračun od Ureda za ravnopravnost spolova, a također je i kadrovski opremljeniji.

### **Komentari i pitanja stručnjakinja**

SALMA KHAN, stručnjakinja iz Bangladeša, pitala je hoće li Nacionalni program za Romkinje uključiti pregled i procjenu postojeće politike o pravima manjina. Ured za ravnopravnost spolova i Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora trebali bi odlučiti da prava Romkinja na državljanstvo budu prioritet. Osiguravanje punog prava na državljanstvo je važno jer se time stječe mogućnost pristupa svim temeljnim ljudskim pravima.

Gospođa ZIAOQIAO, stručnjakinja iz Kine, primijetila je kako je broj žena u procesu donošenja odluka porastao, no na lokalnim razinama je taj broj prilično nizak. Koji je razlog niskoj razini sudjelovanja žena na lokalnoj razini i koje će mjere Ured poduzeti kako bi se popravilo sadašnje stanje? Štoviše, čime se jamči osam mjesta namijenjenih predstavnicima/cama manjina u Saboru? Koliko je žena pripadnica nacionalnih manjina zastupnica u

Saboru? Upitala je i za postotak Roma vezano za ukupan broj stanovnika te za postotak u etničkim skupinama.

HANNA BEATE SCHOPP-SCHILLING, stručnjakinja iz Njemačke, oduševljeno je pozdravila stvaranje lokalnih ureda za ravnopravnost spolova kao i uključivanje nevladinih organizacija. Naglasila je kako su mnoga od novijih nastojanja prema postizanju ravnopravnosti spolova bila motivirana željom Hrvatske za priključenjem Europskoj uniji, te potaknula Vladu da ostvari vezu između direktiva Europske unije o ravnopravnosti i odgovarajućih članaka Konvencije. Koji su rezultati politike iz 2002. godine kojom ministarstva i državna tijela potiču žene da se natječu za zvanja u javnim službama? Samo poticanje, nadodala je, ne daje uvijek prave rezultate.

### **Odgovor Hrvatske**

Vezano za načine povećavanja ženske participacije, gospođa ŠTIMAC RADIN je naglasila kako u tome političke stanke u Hrvatskoj imaju ključnu ulogu. Međutim, u malim sredinama žene često ne pripadaju niti jednoj stranci, a i lokalni političari su pružali veći otpor kandidiranju žena. Radi se na uvjeravanju političkih stranaka da kandidiraju više žena na idućim izborima.

Koordinatori/ce u raznim ministarstvima djeluju tek od prošle godine, nastavila je gospođa Štimac Radin. Oni su nadležni za provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova, a njen je Ured u stalnom kontaktu s njima. Vezano za potrebu koordinacije direktiva EU i Konvencije, u potpunosti se slaže sa stručnjakinjama. Treba naglasiti zajedničke temelje politika i Konvencije.

Zakon o zaštiti svjedoka stupio je na snagu prošle godine, rekla je gospođa STAŽNIK. Za svjedoke/kinje maloljetnike/ce zaštita se može primjenjivati uz suglasnost roditelja ili skrbnika. Žrtve trgovine ljudima imaju pravo na posebnu zaštitu.

Nadodala je kako ne postoje statistike o sudskim sporovima u vezi s ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj. Prikupljaju se posebni podaci o

prekršajima u raznim područjima života, kao na primjer u obrazovanju ili radnim odnosima. Međutim, postoje neki podaci o tome kako se Konvencija odražava u sudskim postupcima. U narednim godinama, u Pravosudnoj akademiji naglašavat će se međunarodni aspekti zakona. U središtu pozornosti radionica i seminara koji se planiraju u Hrvatskoj bit će praktična primjena međunarodnog prava .

Potvrđujući da postoji veza između prostitucije i trgovine ljudima, rekla je da se prostitucija u Hrvatskoj kažnjava po Zakonu o prekršajima, a nacionalna strategija protiv trgovine ljudima se temelji na sprječavanju. Provest će se sustavne i sveobuhvatne studije o uzrocima i trendovima u tome pogledu, a planirane su i edukacijske kampanje za sprječavanje trgovine ljudima te za podizanje svijesti o tome problemu. Otvorena je besplatna SOS linija kako bi se stanovništvu pružala pomoć.

Vezano za nacionalne manjine, članica delegacije je rekla da pripadnici/e manjina imaju ista prava kao i drugi građani. Osim toga, imaju pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku, kao i neka prava vezana za njihovu kulturu. Udruge koje promiču nacionalne kulture financiraju se iz državnog proračuna, a u Hrvatskoj je ukupno 7,5% manjinskog stanovništva razasutog po cijelom teritoriju države. Njima se jamči osam mjesta u parlamentu, a jedna od njih je zastupnica. Bojeći se diskriminacije, Romi/kinje se često izjašnjavaju kao Hrvati/ice ili pripadnici neke druge nacionalne skupine. Zbog toga, premda službeno u Hrvatskoj ima oko 10.000 Roma, pretpostavlja se da je njihov broj mnogo veći. Jedna od mjera za unaprjeđivanje njihova položaja bila je usmjerena na angažiranje većeg broja Roma u policiji. Također se nastoji povećati njihovo sudjelovanje u javnom životu Hrvatske.

### **Komentari i pitanja stručnjaka/inja**

Gospođa SHIN, stručnjakinja iz Republike Koreje, pitala je imaju li hrvatska sveučilišta programe ženskih studija. Je li predmet ravnopravnosti

spolova dio stručnog usavršavanja učiteljstva? Omogućava li sudjelovanje na seminarima koje organizira Vlada i druge organizacije dobivanje "bodo-va" koji pružaju mogućnost napredovanja u zvanju?

Gospođa GASPARD, stručnjakinja iz Francuske, također je naglasila važnost teme ženskih studija, primjećujući da uključivanje rodno osjetljivih tema u obrazovanje traži stručnjake/kinje. Razumijevanje različitosti između žena i muškaraca zahtjeva određenu analizu i proučavanje.

Gospodin FLINTERMAN, stručnjak iz Nizozemske, rekao je kako je začuđen nedostatkom preglednih statističkih podataka nacionalne strukture u Hrvatskoj. Naglasio je da velik broj romskih djevojčica napušta osnovno obrazovanje te da je visoka stopa nepismenosti kod Romkinja. Budući da samo mali broj romskih dječaka i djevojčica pohađa visoko obrazovanje, zatražio je o tome dodatne podatke.

Gospođa POPESCU SANDRU, stručnjakinja iz Rumunjske, upitala je koje mjere poduzima Vlada kako bi smanjila visoke stope nepismenosti kod žena. Vezano za Romkinje, pitala je postoje li odvojeni razredi za romsku populaciju te, ukoliko postoje, na kojem se jeziku poučava. Općenito, kako su romski učenici/ce integrirani?

Gospođa KHAN, stručnjakinja iz Bangladeša, primijetila je da Zakon o radu zabranjuje neposrednu i posrednu diskriminaciju. Pa ipak, na žalost, oba oblika diskriminacije postoje. Skupine nacionalnih manjina su u daleko težoj situaciji na tržištu rada. Unatoč činjenici da su žene bolje obrazovane, one imaju više teškoća u pristupu tržištu rada. Čini se da su posebice mlade žene suočene s velikim teškoćama. Kako se Zakon o ravnopravnosti spolova bavi tim problemom?

Gospođa SCHOPP-SHILLING, stručnjakinja iz Njemačke, upitala je ima li Vlada posebne privremene mjere za tržište rada. Osim toga, željela je znati je li usavršavanje sudstva obavezno. Izrazila je zabrinutost zbog niskih plaća žena u državnom sektoru u kojem je više žena, kao što je na primjer obrazovanje. Dodala je kako niske plaće mogu doprinijeti posrednoj diskriminaciji.

Gospođa TAVARES DA SILVA, stručnjakinja iz Portugala, komentirala je problem usklađivanja poslovnog i obiteljskog života. Problematika usklađivanja poslovnog i obiteljskog života ključni je čimbenik za ravnopravnost spolova i za kvalitetu života. Preporučila je da se u kontekstu obiteljske politike dobro promisli o toj temi. Bila je ugodno iznenađena razinom sudjelovanja žena u političkom životu.

Gospođa DAIRIAM, stručnjakinja iz Malezije, upitala je kako Vlada planira osigurati da žene imaju koristi od Zakona o radu. Iako za pritužbe u predmetima diskriminacije općenito ima dosta mogućnosti, zaštita radnih prava se pruža samo kroz opću nadležnost sudova. Kako se postupa s predmetima povrede radnih prava?

Gospođa PATTEN, stručnjakinja iz Mauricijusa, upitala je što je Vlada poduzela kako bi se među ženama podigla razina svijesti o novim zakonima i novoj nacionalnoj politici za ravnopravnost žena. Ima li Vlada sustav pravne pomoći za vođenje pritužbi na tržištu rada? Što se učinilo kako bi žene imale bolji pristup pravdi?

### **Odgovor Hrvatske**

Odgovarajući na pitanja o obrazovanju, gospodin NEVIO ŠETIĆ je rekao da prema Zakonu o obrazovanju u Hrvatskoj žene i muškarci imaju ista prava, a to je činjenica i u praksi. Žene čine oko 39% ravnatelja u 856 osnovnih škola u Hrvatskoj. U srednjim školama 52% ravnatelja su žene. Kako bi se podigla osjetljivost na problematiku vezanu uz prava žena i srušili stereotipi, u Hrvatskoj se organiziraju brojni seminari.

Vezano za romsko stanovništvo, rekao je da velik broj djece sve kasnije napušta osnovno obrazovanje. U posljednje se vrijeme u Hrvatsku doselilo mnogo Roma/kinja i uvedene su mjere za integraciju romske djece u lokalne škole te za poboljšanje kvalitete poučavanja. Odvojeni razredi za dječake i djevojčice osnivaju se samo kada se ne mogu organizirati integrirani razredi. Romi/kinje govore dva jezika i, usprkos pomoći države, teško



im je odlučiti koji od ta dva jezika bi se trebao koristiti kao njihov službeni jezik. Romi/kinje će sami o tome donijeti odluku.

Gospodin Šetić je dodao da prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Hrvatskoj ima 3% nepismenog stanovništva. Kao rezultat kampanje opismenjivanja, do 2001. godine taj je broj pao na 1,9%. Cilj je u cijelosti iskorijeniti nepismenost. Vezano za stereotipe u školskim udžbenicima, neki su problemi naslijeđeni iz prošlosti. Ministarstvo obrazovanja propisalo je određene kriterije. Propisana su pravna i druga sredstva, temeljena na Nacionalnoj politici za ravnopravnost spolova, kako bi se realizirali ti standardi. Opći pregled i procjena udžbenika bi trebao biti dovršen za nekoliko godina.

Gospođa ŠTIMAC-RADIN je dodala da neka hrvatska sveučilišta imaju posebne kolegije koji se bave ženskim studijima i obrazovanjem o ravnopravnosti spolova, na primjer odsjeci za filozofiju. Podržava šire uvođenje takvih studija. Vezano za stereotipe, dodala je kako su zbog tradicionalne podjele rada u Hrvatskoj još uvijek prisutni u izboru studija. Ipak, situacija se postupno mijenja. Na primjer, sve veći broj studentica ide na tehničke fakultete. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa razmatra mogućnosti organiziranja stručnog usavršavanja učiteljstva. Za seminare o ravnopravnosti i toleranciji sredstva su već osigurana.

Vezano za osobe s invaliditetom, dodala je da je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s nevladinim organizacijama, pokrenulo program ženskog poduzetništva za gluhe žene.

Vraćajući se na teme radnih odnosa, naglasila je važnost osposobljavanja žena kako bi se povećale njihove mogućnosti zapošljavanja. Dodala je kako Ured prati statističke trendove zaposlenih žena, surađuje s Državnim zavodom za statistiku te se provode ankete među stanovništvom. Tijekom perioda tranzicije, Hrvatska je krenula putem tržišnoga gospodarstva i u mnogim slučajevima žene su za vrijeme toga razdoblja bile oštećene. Tražeći posao, mnoge su žene bile diskriminirane na temelju spola kad bi ih poslodavac, na primjer, upitao o njihovom bračnom stanju ili namjeri da imaju djecu. Premda protuzakonite, takve se prakse uglavnom ne pri-

javljuju. U suradnji sa sindikatima i drugim dionicima pokrenut je multidisciplinarni projekt kako bi se zaustavila takva praksa. Istovremeno, bilo je podosta pozitivnih primjera u kojima su žene postigle izvanredne rezultate u nekim tvrtkama.

NADA KEROVEC je rekla da su u Hrvatskoj žene na tržištu rada često u inferiornijim položajima nego muškarci. Kao i u mnogim drugim zemljama, izvor zabrinutosti su i niže plaće. Starije žene su mnogo više pogođene nezaposlenošću nego mlađe. Vlada je prepoznala problem te je pokrenula određene mjere kako bi se poboljšale mogućnosti starijih žena na tržištu rada. Druga članica delegacije je dodala kako je potreba da se poveća zaposlenost žena jedan od glavnih prioriteta Hrvatske jer normalan život obitelji zahtijeva dvije plaće.

Većina žena zaposlena je u socijalnoj skrbi, zdravstvu, obrazovanju, financijama i ugostiteljstvu, nastavila je gospođa Kerovec. Takvu je segregaciju teško prevladati ukoliko se ne primjene radikalne mjere. Među projektima koje je inicirala Vlada je i program Ministarstva gospodarstva. On nudi značajne potpore i pozajmice ženama poduzetnicama. Vlada je također pokrenula programe za mlade visokoobrazovane ljude.

Gospođa STAŽNIK je rekla da sudovi, općenito, imaju odsjeke specijalizirane za razna područja prava. Radnim sporovima i predmetima zapošljavanja u Hrvatskoj, na primjer, bave se stručnjaci za radno pravo. Međutim, podaci pojedinih sudova se ne prikupljaju na središnjem mjestu. Priprema se kompjutorski software koji će imati sve relevantne podatke. U nastavku je potanko objasnila nastojanja Hrvatske da poboljša usavršavanje sudaca/kinja i državnih odvjetnika/ca.

### **Komentari i pitanja stručnjakinja**

Gospođa GABR, stručnjakinja iz Egipta, primijetila je činjenicu da je stopa HIV/AIDS-a u Hrvatskoj među najnižima u Europi. Zanimalo ju je hoće li se u novoj Nacionalnoj politici useljenici i manjine uzeti u obzir.

Gospođa AROCHA DOMINGUEZ, stručnjakinja iz Kube, pohvalila je Hrvatsku što ima holističke indikatore zdravlja za žene. Pitala je o uslugama planiranja obitelji, uključujući kontrolu rađanja. Vezano za pobačaje, željela je čuti objašnjenje drastičnog pada broja pobačaja između 1991. i 1995. godine.

Gospođa MORVAI, stručnjakinja iz Mađarske, je nadodala kako sanja da u bližoj budućnosti niti jedna žena neće trebati pobačaj. Pobačaj je, psihički i emocionalno, strašno i bolno iskustvo za ženu. Kao i u većini postkomunističkih zemalja, pobačaj se koristio kao metoda kontracepcije. Koji je razlog još uvijek visoke stope pobačaja?

Gospođa ANAMAHA TAN, stručnjakinja iz Singapura, potakla je pitanje o seoskim ženama i raspodjeli zemlje iz državnog u privatno vlasništvo. Koji je postotak seoskih žena koje su vlasnice zemlje?

Gospođa PIMENTEL, stručnjakinja iz Brazila, upitala je je li provedena anketa o položaju žena na selu u Hrvatskoj i je li Vlada predvidjela posebne mjere koje bi se odnosile na njihove posebno osjetljive probleme.

Gospođa MERIEM BELMIHOUB-ZERDANI, stručnjakinja iz Alžira, istaknula je kako je Hrvatska učinila velike iskorake u mnogim područjima, no potreban je daljnji napredak. Savršenstvo nije od ovoga svijeta. Još uvijek postoji neravnopravnost mogućnosti. Problem je nezaposlenost, posebice mladih žena. Hrvatska je mnogo uložila u obrazovanje žena na srednjoškolskoj i visokoškolskoj razini te bi se u mogućnostima pristupa žena tržištu rada sada trebali vidjeti rezultati. Željela je znati koji je rezultat ranijih zaključnih komentara Odbora vezano za problem planiranja obitelji i prava žena pripadnica manjina. Osim toga, zanimalo ju je jesu li mediji ciljano pristupali određenim područjima društva vezano za različite uloge žena i muškaraca. Sve dok žene moraju raditi u kući i izvan nje, diskriminacija će

se nastaviti. Zanimao ju je položaj starijih žena i žena invalida. Iako cijeni uključivanje nevladinih organizacija, na državi je da provodi Konvenciju.

Gospođa SIMMS, stručnjakinja s Jamajke, napomenula je kako je predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova na tome položaju samo osam mjeseci. Njezina je zadaća izraditi ciljanu strategiju za ravnopravnost spolova te se nada da će imati snagu autoriteta institucije i utjecati na Vladu, kao i sredstva kojima će uravnotežiti dinamičke napetosti između tijela državne uprave i nevladinih organizacija.

### **Odgovor Hrvatske**

Što se tiče zdravstvenih pitanja, gospođa TIHOMIRA IVANDA je naglasila da Hrvatska ima nisku stopu HIV/AIDS-a. Zbog rizičnoga ponašanja, adolescenti/ce su često izloženi prijetnji zaraze spolno prenosivim bolestima, te je Vlada svoje aktivnosti usmjerila k obrazovnim programima. Mnoge zarazne bolesti se mogu prevladati dosljednom primjenom programa prevencije. Istaknuto je kako rano otkrivanje raka može spriječiti tu bolest. Nedavno je pokrenut pilot-projekt za rano otkrivanje raka dojke.

Vezano za pobačaje, gospođa Ivanda je rekla kako je sasvim jasno da je svaki pad u broju pobačaja pozitivan znak te da je Hrvatska nedavno registrirala takav pad. U 2003. godini registrirano je otprilike 10.000 pobačaja, od čega oko 53% čine legalni pobačaji. Mnogi spontani i manji broj ilegalnih pobačaja također su registrirani. Međutim, činjenica je da je u mnogim slučajevima pobačaj zaista mjera kontracepcije. U tom smislu, poduzimaju se mjere kako bi se educirala javnost.

Gospođa MILA JELAVIĆ je rekla da osobe s invaliditetom, kao korisnici socijalne skrbi, prema zakonu imaju posebna prava. U Hrvatskoj je oko 429.000 invalida. Oni imaju pravo na savjetodavnu pravnu pomoć i mnoge kategorije invalida imaju pravo na pomoć za neovisan život i rad. Starije osobe imaju cijeli niz prava sličnih invalidnim osobama. U staračkim domovima živi preko 9.000 ljudi od kojih je preko 7.000 žena.

Gospođa KEROVEC je dodala da za osposobljavanje invalida i prilagodbu prostora njihovim potrebama poslodavci od države primaju poticaje.

Gospođa ŠTIMAC RADIN se zahvalila stručnjacima/kinjama na njihovim dragocjenim primjedbama i rekla da će, zbog ograničenja vremena, na mnoga njihova pitanja odgovoriti pisanim putem.

Vezano za pitanja seoskog stanovništva, dodala je da je Ministarstvo poljoprivrede započelo reformu koja se odnosi na zemljišta u privatnom vlasništvu, a brojne udruge seoskih žena pokušavaju promicati ženske interese. Tradicionalne uloge u seoskim sredinama se mijenjaju. Mnoge su žene na selu postale vrlo uspješne u proizvodnji biološki uzgojene hrane. Mnoge su i politički aktivne, pa i na području zaštite okoliša i prirode. Vlada je pokrenula javnu raspravu o ulozi žena na tržištu rada. Provođenje mjera za postizanje ravnopravnosti spolova u svim područjima javnoga života cilj je visokog prioriteta.

### **Komentari i pitanja stručnjakinja**

Gospođa TAN, stručnjakinja iz Singapura, čestitala je Vladi na novom Obiteljskom zakonu. Zamolila je pojašnjenje vezano za izvanbračne zajednice i prava neudatih žena na vlasništvo i nekretnine. Jesu li prava neudatih žena na vlasništvo i nekretnine umanjila prava udatih žena? Željela je znati je li ispravno shvatila tekst Izvješća.

Gospođa HUGUETTE BOKPRE GNACADJA, stručnjakinja iz Benina, također je dotaknula pitanja braka, istaknuvši da postoje vjerske i običajne odredbe te odredbe Obiteljskog zakona. Ima li Obiteljski zakon dvije odrednice, vjersku, odnosno običajnu, i onu građanskoga prava? Ukoliko nema, što se događa ukoliko su neki od uvjeta koje prihvaća vjersko pravo u suprotnosti s pravnim odredbama Obiteljskog zakona? Koje će pravo prevladati u slučaju razvoda? Osim toga, zamolila je podatke o braku u romskim zajednicama.

Gospođa COKER-APPIAH, stručnjakinja iz Gane, napomenula je da je dob za brak 18 godina, osim u izuzetnim slučajevima, kada je dozvoljena dob 16 godina. Zanimalo ju je u kojim slučajevima se smatra opravdanim spustiti tu dobnu granicu, tko pokreće sudski postupak (osoba u mlađoj dobi koja se želi udati, ili roditelj) te koliko je djevojčica i dječaka koristilo taj sudski postupak.

### **Odgovor Hrvatske**

Odgovarajući na ta pitanja, gospođa JELAVIĆ je rekla da je Obiteljski zakon definirao "izvanbračnu zajednicu" kao zajednicu neudate žene i neoženjenoga muškarca. Prema hrvatskom zakonu, brak se sklapa po građanskom postupku. Za vjerske zajednice koje su sklopile ugovor s državom dopuštene su vjerske ceremonije. Budući da je Hrvatska pretežno katolička zemlja, većina takvih ceremonija je sklopljena po katoličkoj tradiciji. Vjerske brakove potvrđuje država. Dob određena za stupanje u brak je 18 godina, ali kao iznimka, osobama od 16 godina može se dozvoliti sklapanje braka. U pravilu su to djevojčice. U proteklih nekoliko godina, dozvolu za brak nije zatražila niti jedna muška osoba ispod 18 godina. Naglasila je da ukoliko socijalni radnici/e nisu u potpunosti sigurni da su maloljetne osobe zrele, brak se ne odobrava.

Vezano za građanski i vjerski brak, gospođa STAŽNIK je nadodala da građanski postupci imaju prednost pred vjerskim. Odredbe Obiteljskog zakona su jedine koje se odnose na pitanje braka. Neki se parovi odlučuju uz građansku obaviti i vjersku ceremoniju. Ukoliko se vjerska ceremonija održi prije građanske, svećenik treba u roku od osam dana državnim institucijama dostaviti relevantne isprave.

Predstavnik Hrvatske, gospodin ŠETIĆ je rekao da hrvatski obrazovni sustav promiče cjeloživotno obrazovanje. Stvorene su razne mogućnosti za obrazovanje u kasnijim fazama života.

Gospođa KLAJNER je komentirala problematiku izvanbračnog života maloljetnih osoba u romskim zajednicama. Romi žive u velikim obiteljima, a najstarija osoba u obitelji vodi obiteljsku ceremoniju koja, naravno, nema pravne vrijednosti prema građanskom zakonu.

Gospođa ROSARIO MANALO, stručnjakinja s Filipina, zahvalila je članovima/icama hrvatske delegacije na njihovom konstruktivnom i plodnom dijalogu sa stručnjacima/kinjama. Zapažanja, zaključci i preporuke Odbora bit će proslijeđeni Republici Hrvatskoj.

Gospođa ŠTIMAC RADIN je rekla da će Hrvatska nastojati svoje iduće izvješće predstaviti na vrijeme. Bilo je vrlo važno izmijeniti stajališta unutar Odbora jer je ravnopravnost spolova globalni problem. Zemlje trebaju učiti iz iskustava drugih kako bi promicale kvalitetnije politike ravnopravnosti spolova.

---

*\* prevela prof. Janka Doranić*

**Izvor:** <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2005/wom1478.html>

**Informativni servis Ujedinjenih naroda**





**ZAKLJUČNI KOMENTARI UN  
ODBORA ZA UKLANJANJE  
DISKRIMINACIJE ŽENA\***

**CEDAW /C/CRO/CC/2-3**

---

15. veljače 2005.

izvornik: engleski

**Odbor za uklanjanje diskriminacije žena  
Trideset drugo zasjedanje**

10.-28. siječnja 2005.

**Zaključni komentari: Hrvatska**

1. Na 673. i 674. sjednici, održanim 18. siječnja 2005. godine, Odbor je razmotrio Drugo i treće periodično izvješće Hrvatske (CEDAW/C/CRO/2-3).

**Uvod Države stranke**

2. U uvodnom izlaganju, predstavnica je navela kako su u okviru procesa pristupanja Države stranke Europskoj uniji, koji je u tijeku, europska tijela prepoznala da zakoni i institucionalne strukture za unaprjeđenje ravnopravnosti spolova u Državi stranci u velikoj mjeri postoje.

3. Predstavnica je naglasila kako zakoni i propisi za promicanje ravnopravnosti spolova i uklanjanje diskriminacije žena postoje. Ustavom je priznata ravnopravnost spolova kao najveća vrijednost ustavnog poretka. Zakon o ravnopravnosti spolova iz 2003.godine, koji uglavnom prati odredbe Konvencije, štiti žene od diskriminacije i uspostavlja načela jednakih mogućnosti za muškarce i žene. Ostali zakoni i politike kao što su Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o istospolnim zajednicama i druga Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova doprinijeli su učinkovitom unaprjeđenju prava žena.

4. Nacionalni mehanizmi obuhvaćaju Vladin ured za ravnopravnost spolova, osnovan 2004. godine kao središnje Vladino stručno tijelo, saborski

Odbor za ravnopravnost spolova osnovan 2001. godine te koordinatorice i koordinate za ravnopravnost spolova u ministarstvima i na lokalnoj razini. Pravobranitelj/pravobraniteljica za ravnopravnost spolova predviđen/a je Zakonom o ravnopravnosti spolova i imenovana 2003. godine. Neki od ovih su tek nedavno osnovani, a Ured za ravnopravnost spolova će trebati posebno ojačati kako bi se osigurala djelotvorna primjena postojećih zakona i politika.

5. Sudjelovanje žena u političkom životu se od 1990. godine neprestano povećava i žene sada imaju oko 25 posto mjesta u Saboru, što ovu Državu stranku stavlja iznad europskog prosjeka. Od vodećih Vladinih dužnosnika, 30 posto su žene, uključujući 4 od 14 ministara i 1 od 2 potpredsjednika Vlade. Ovakav pozitivan razvoj postignut je putem javnih rasprava, usvajanjem raznih zakona i strategija, uključujući privremene posebne mjere u skladu s Konvencijom, a posebno predanošću nevladinih udruga (NVU). No, sudjelovanje žena u lokalnoj vlasti je znatno niže od onog na državnoj razini i zauzima 14 posto. Pokrenut je niz aktivnosti radi što bržeg povećanja zastupljenosti žena.

6. Predstavnica je potvrdila Vladinu spremnost na suradnju s nevladinim organizacijama u postizanju ravnopravnosti spolova. Te su organizacije primile financijska sredstva za projekte kojima se potiče sudjelovanja žena u politici, kao i za publikacije, seminare i simpozije o ravnopravnosti spolova i problemima žena. Kao rezultat tih seminara, utemeljena su povjerenstava za ravnopravnost spolova na razini županija, a ona će činiti dio mreže institucionalnih mehanizama na lokalnoj i državnoj razini.

7. Jedna od mjera poduzetih radi promjene društvenih i kulturnih obrazaca te uklanjanja predrasuda i običaja temeljenih na stereotipiziranim ulogama spolova uključuje Vladino proglašenje 22. rujna Nacionalnim dnom borbe protiv nasilja nad ženama. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji (2005.-2007.) Vlade pripremljena je u suradnji s NVU-ma.

8. Vezano za članak 10. Konvencije, predstavnica je naglasila kako nema spolne diskriminacije u pristupu obrazovanju. Ministarstvo znanosti,

obrazovanja i športa zatražilo je mišljenja, primjedbe i prijedloge relevantnih NVU-a u izradi novih nastavnih programa. Vlada je također poduzela mjere za sprječavanje diskriminacije žena na tržištu rada i istaknula projekt usmjeren ka promicanju ekonomskog osnaživanja žena i stvaranju poticaja za žene poduzetnice.

9. Predstavnica je naglasila kako je, iako se većina odredbi Konvencije primjenjuje, u određenom broju područja potrebno koordinirano djelovanje radi uklanjanja prepreka koje ometaju društvenu promjenu i postizanje istinske jednakosti žena i muškaraca. Na temelju nacionalnog izvješća o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije Ujedinjenih naroda, kojeg su podržali predstavnici civilnog društva, nevladine organizacije, Sabor i državna uprava, Vlada je izdvojila niz prioriteta za promicanje ravnopravnosti spolova uključujući one u području obrazovanja žena, njihova rukovođenja i sudjelovanja u politici, nasilja nad ženama, ekonomskog položaja žena, medija, podataka i statistike, pitanja iz područja rada i institucionalnih mogućnosti.

10. Predstavnica je izrazila Vladinu spremnost da nastavi provedbu Konvencije. Objavljen je i diseminiran Vodič kroz Konvenciju te obilježena dvadeset peta obljetnica njenog usvajanja. Vlada će nastaviti sa širokom popularizacijom Konvencije i njenog Fakultativnog protokola.

## **Zaključni komentari Odbora**

### Uvod

11. Odbor izražava zahvalnost Državi stranci na njenom objedinjenom Drugom i trećem periodičnom izvješću koje je u skladu sa smjernicama Odbora za pripremu periodičnih izvješća. Odbor odaje priznanje Državi stranci zbog uključivanja podataka o poduzetim mjerama kao odgovor na njegove zaključke povodom inicijalnog izvješća. On također pohvaljuje Državu stranku zbog pisanih odgovora na popis problema i pitanja koje je

postavila radna skupina za pripremu sjednice, kao i zbog usmenog izlaganja i potanjeg objašnjenja na usmeno postavljena pitanja Odbora.

12. Odbor pozdravlja suradnju Države stranke sa ženskim NVU-ma i drugim udrugama civilnog društva u pripremi ovog Izvješća.

13. Odbor pohvaljuje Državu stranku zbog njenog izaslanstva kojeg je predvodila predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova, a kojeg su sačinjavali i predstavnici/e različitih ministarstava odgovorni za nekoliko područja Konvencije. Odbor cijeni konstruktivni dijalog koji se vodio između izaslanstva i članova/ica Odbora, iako na neka pitanja nisu dobili dostatne odgovore.

### **Pozitivna gledišta**

14. Odbor pohvaljuje Državu stranku zbog članaka 14. i 3. Ustava koji se odnose na ravnopravnost spolova te zbog donošenja Zakona o ravnopravnosti spolova iz 2003. godine. On izražava zadovoljstvo zbog usvajanja ostalih zakona i promjena u zakonodavstvu kojima je cilj promicanje ravnopravnosti spolova i iskorjenjivanje diskriminacije žena te ispunjenje obveza iz Konvencije. To se posebice odnosi na novi Obiteljski zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji kao i na izmjene i dopune Kaznenog zakona i Zakona o radu. Odbor pozdravlja drugu Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova te planirane pripreme za izradu nove politike.

15. Odbor pohvaljuje Državu stranku zbog njenih nacionalnih mehanizama za unaprjeđenje položaja žena, uključujući i osnivanje povjerenstava za ravnopravnost spolova na lokalnoj razini.

16. Odbor sa zadovoljstvom zapaža povećanje broja žena u političkom životu, posebno u Saboru i na visokim položajima u Vladi.

17. Odbor pohvaljuje Državu stranku zbog ratifikacije Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena u ožujku 2001. godine, kao i zbog prihvaćanja izmjena članka 20. stavka 1. Konvencije, u listopadu 2003. godine.

## **Glavna područja zabrinutosti i preporuke**

18. Odbor navodi obveze Države stranke koje se odnose na sustavnu i trajnu primjenu svih odredaba Konvencije. Istovremeno, stajalište Odbora je da područja zabrinutosti i preporuke na koje se ukazalo ovim zaključnim komentarima iziskuju prioritetnu pozornost Države stranke, od sada pa do podnošenja sljedećeg periodičnog izvješća. Slijedom toga, Odbor poziva Državu stranku da se u svojim provedbenim aktivnostima usmjeri ka tim područjima te da u svom sljedećem izvješću izvijesti o poduzetim mjerama i postignutim rezultatima. Odbor poziva Državu stranku da ove zaključne komentare prosljedi svim mjerodavnim ministarstvima i Saboru kako bi se osigurala njihova potpuna provedba.

19. Odbor izražava zabrinutost što Država stranka nije poduzela odgovarajuće mjere za provedbu preporuka vezano za neka područja zabrinutosti na koja je ukazao u svojim prethodnim Zaključnim komentarima usvojenim 1998. godine (A/53/38/Rev.1). Posebice, Odbor drži da se njegovom zahtjevu za dostavljanjem više podataka o položaju žena pripadnica manjina (dio prvi, članak 115.) te žena s invaliditetom (isto, članak 116.) nije obratilo dovoljno pažnje.

**20. Odbor ponovno naglašava ova područja zabrinutosti i preporuke te poziva Državu stranku da u sljedećem izvješću dostavi tražene podatke.**

21. Iako uvažava činjenicu da je Država stranka donijela skup zakona protiv diskriminacije, Odbor je zabrinut jer nisu poduzete dostatne mjere kojima bi se osigurala njihova brza, dosljedna i učinkovita primjena. Odbor je zabrinut zbog pomanjkanja informacija o tome koliko žene koriste postojeće mehanizme tužbi, uključujući i one o sudskim postupcima pokrenutim prema tim zakonima, što upućuje na nedostatnu upućenost žena u ove nove zakone. Također je zabrinut što Država stranka nije poduzela dostatne konkretne mjere kojima bi osigurala primjereno upoznavanje sudaca, pravno obrazovanih djelatnika, osoblja odgovornog za provođenje zakona, poslodavaca i pravnika s reformom zakonodavstva.

22. Odbor traži da Država stranka u sljedećem izvješću dostavi informacije o mjerama poduzetim radi osiguranja primjene tih zakona, kao i procjenu njihovog učinka na poboljšanje primjene odredbi Konvencije te osiguranje dostupnosti pravde i pravne zaštite ženama u slučajevima povrede njihovih prava. Odbor poziva Državu stranku da dostavi podatke o broju i vrstama tužbi za navodne diskriminacije podnijetih sudovima i ostalim mehanizmima za tužbe te o njihovom ishodu. On također preporučuje Državi stranci da ojača obrazovne i programe usavršavanja, pogotovo sudaca, pravnika te djelatnika odgovornih za provedbu zakona o reformi zakonodavstva usmjerenoj k uklanjanju diskriminacije žena. Odbor preporučuje pokretanje kampanja za podizanje svijesti žena kako bi koristile mehanizme pravne zaštite.

23. Odbor izražava žaljenje što Izvješće ne sadrži dovoljno statističkih podataka razvrstanih po spolu za sva područja obuhvaćena Konvencijom. Također je zabrinut zbog toga što utjecaj politika i programa usmjerenih k uklanjanju diskriminacije žena nije dovoljno vrednovan.

24. Odbor traži da Država stranka u svoje sljedeće izvješće uključi odgovarajuće statističke podatke kako bi predočila cjelovitu sliku napredovanja žena u ostvarivanju prava vezanih za odredbe Konvencije. Osim toga, Odbor preporučuje da Država stranka redovno provodi vrednovanje utjecaja svojih zakonodavnih reformi, politika i programa, kako bi se osiguralo da poduzete mjere vode željenim ciljevima, te da o rezultatima tih vrjednovanja u svom sljedećem izvješću obavijesti Odbor.

25. Iako bilježi korake koje je Država stranka poduzela radi jačanja nacionalnih mehanizama za unaprjeđenje položaja žena, uključujući osnivanje Vladinog ureda za ravnopravnost spolova i imenovanje Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Odbor izražava zabrinutost, smatrajući da ti nacionalni mehanizmi nemaju dovoljno ovlasti, kao ni kadrovskih i financijskih izvora za djelotvorno provođenje svog mandata te promicanje položaja žena i ravnopravnosti spolova. Osim toga, zabrinut je i zbog ograničenih kapaciteta Ureda vezano za provođenje djelotvorne koordinacije

i suradnje sa svim mehanizmima za ravnopravnost spolova na državnoj i lokalnim razinama, kao i suradnje sa ženskim udrugama.

**26. Odbor preporučuje Državi stranci da ojača nacionalne mehanizme, a posebice Vladin ured za ravnopravnost spolova, osiguravajući mu dostatne kadrove i financijska sredstva, kako bi postao učinkovitiji u obavljanju svog mandata. To osobito treba uključiti mogućnosti za bolju i djelotvorniju koordinaciju između različitih mehanizama za ravnopravnost spolova i za jačanje suradnje s civilnim društvom.**

27. Odbor izražava zabrinutost zbog ozbiljnih teškoća kojima su žene izložene na tržištu rada, što se vidi iz visoke stope nezaposlenosti žena, postojanoj jakoj vertikalnoj i horizontalnoj segregaciji, razlikama u plaći između žena i muškaraca te prevladavanju žena u manje plaćenim sektorima. Odbor izražava posebnu zabrinutost zbog položaja žena starijih od 40 godina, kao i zbog diskriminatornog odnosa prema trudnicama na tržištu rada. Odbor je također zabrinut zbog nedostatne pažnje koja se posvećuje politikama za podržavanje podjele posla i obiteljskih odgovornosti između žena i muškaraca.

**28. Odbor poziva Državu stranku da na tržištu rada osigura stvarne jednake mogućnosti za žene i muškarce, između ostalog djelotvornom primjenom radnog zakonodavstva i privremenih posebnih mjera, u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i njene Opće preporuke 25 o privremenim posebnim mjerama. On poziva Državu stranku da u slučajevima eventualne diskriminacije na tržištu rada potiče žene na uporabu postojećih mehanizama za tužbe. Odbor preporučuje da se ulože naponi te obrazovanjem, osposobljavanjem, prekvalifikacijama i boljom uporabom mehanizama provedbe potakne ukidanje profesionalne segregacije i dobne diskriminacije žena. Također preporučuje da Država stranka razmotri uvođenje povećanja plaća u područjima javnog sektora u kojima prevladavaju žene kao što su pravosudni, obrazovni i zdravstveni sektor. Odbor nadalje preporučuje jačanje i promidžbu mjera koje omogućavaju usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza,**



**uključujući podizanje svijesti o jednakoj raspodjeli kućanskih i obiteljskih poslova između muškaraca i žena.**

29. Odbor je zabrinut što su Romkinje i dalje u osjetljivom i marginaliziranom položaju, posebice vezano za obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvenu skrb te sudjelovanje u javnom životu i odlučivanju. Odbor je također zabrinut zbog teškoća koje Romkinje imaju u ostvarenju prava na državljanstvo, u skladu s člankom 9. Konvencije.

30. Odbor traži da Država stranka poduzme djelotvorne mjere za uklanjanje diskriminacije Romkinja, kako u društvu općenito tako i unutar njihovih zajednica. Treba jačati poštivanje njihovih ljudskih prava djelotvornim i proaktivnim mjerama, uključujući i privremene posebne mjere u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i Opće preporuke 25 Odbora, kao i s programima za jačanje svijesti. On poziva Državu stranku da u svom sljedećem izvješću, s podacima razvrstanim prema spolu, opsežno prikaže položaj žena i djevojčica Romkinja vezano za njihove obrazovne mogućnosti i postignuća, dostupnosti službi za zapošljavanje i zdravstvene zaštite te sudjelovanju u javnom životu i odlučivanju, posebno s obzirom na politike koje ih izravno pogađaju. Odbor traži da Država stranka osigura jednakost za Romkinje u ostvarenju prava na državljanstvo. Odbor poziva Državu stranku da prati položaj Romkinja te da u sljedećem izvješću iznese procjenu utjecaja njezine politike i programskih mjera u pružanju potpore Romkinjama.

31. Uvažavajući napore Države stranke vezano za rješavanje pitanja nasilja nad ženama, Odbor je zabrinut zbog velike učestalosti nasilja u obitelji, ograničenog broja skloništa namijenjenih ženama žrtvama nasilja te pomanjkanja jasnih postupaka ili protokola namijenjenih djelatnicima u sudstvu i zdravstvenoj zaštiti zaduženima za slučajeve nasilja u obitelji. Odbor je također zabrinut zbog visokih troškova zastupanja pred sudovima. To može biti preprekom da žene, žrtve nasilja, traže zaštitu putem pravosudnog sustava.

32. Odbor potiče Državu stranku da veliku važnost da provedbi Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te da s njim u potpunosti upozna javne djelatnike kao i društvo u cijelosti. Država stranka treba žurno dovršiti i provesti Nacionalnu strategiju za zaštitu od nasilja u obitelji koja je u pripremi. Odbor poziva Državu stranku da osigura progon i kažnjavanje nasilja u obitelji te da ženama olakša pristup pravnoj pomoći. Odbor potiče Državu stranku da osigura dovoljno skloništa dostupnih ženama žrtvama nasilja. Osim toga, Odbor poziva Državu stranku da osigura da javni djelatnici, posebno oni odgovorni za provođenje zakona, sudstvo, zdravstveni i socijalni radnici budu u cijelosti upoznati sa zakonskim odredbama te da razviju osjećaj za sve oblike nasilja nad ženama i primjerenim načinima na njih odgovore.

33. Odbor je zabrinut zbog postojanosti spolnih stereotipa u nastavnim programima i udžbenicima. Osim toga, zabrinut je što djevojčice i žene u srednjim školama i na fakultetima nastavljaju s izborom područja obrazovanja na koja se tradicionalno gleda kao na "ženska područja" te što su premalo zastupljene u znanosti.

34. Odbor potiče Državu stranku da pojača napore za uklanjanje stereotipa o spolnim ulogama te da ojača uvođenje ravnopravnosti spolova u nastavne programe i udžbenike. On također traži da Država stranka pojača stručno usavršavanje učiteljstva vezano za pitanja ravnopravnosti spolova. Odbor poziva Državu stranku da i dalje potiče raznolikosti u izboru obrazovanja dječaka i djevojčica u visokom obrazovanju, pa i putem privremenih posebnih mjera u skladu s člankom 4. stavkom 1., radi privlačenja više žena u područje znanosti i tehnologije. On također poziva Državu stranku na jačanje javne rasprave o izboru obrazovanja djevojčica i žena te o njihovim budućim mogućnostima i izgledima na tržištu rada.

35. Odbor je zabrinut zbog značajne podzastupljenosti žena u izvršnim tijelima lokalnih vlasti.

36. Odbor preporučuje Državi stranci da poduzme odgovarajuće mjere za povećanje zastupljenosti žena u izvršnim tijelima lokalnih

vlasti primjenom, između ostalog, privremenih posebnih mjera u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije i njenom Općom preporukom 25. Odbor preporučuje Državi stranci da utvrdi razloge uspješnog povećanja broja žena u javnom i političkom životu na nacionalnoj razini, uključujući Sabor i Vladu, te da to iskustvo iskoristi za povećanje sudjelovanja žena u strukturama lokalnih vlasti.

37. Odbor je zabrinut zbog pojave trgovanja ženama te zbog toga što je Država stranka postala zemlja podrijetla, tranzita i odredišta trgovanja ženama i djevojčicama. Odbor je zabrinut što pojava trgovanja dovodi do povećane prostitucije žena.

38. Odbor potiče Državu stranku da ojača svoje napore u borbi protiv trgovanja ženama i djevojčicama, uključujući dovršenje i primjenu svog Akcijskog plana za suzbijanje trgovanja 2004. - 2008. Odbor nadalje poziva Državu stranku da poduzme sve odgovarajuće mjere kako bi se suzbila prostituciju žena, a to se odnosi i na smanjivanje potražnje za prostitucijom, te na mjere za rehabilitaciju i davanje podrške ženama koje se više ne žele time baviti.

39. Odbor traži od Države stranke da u svom sljedećem izvješću, prema članku 18. Konvencije, odgovori na zabrinutosti iskazane ovim ključnim komentarima. Rok za Četvrto periodično izvješće je listopad 2005. godine, a za Peto periodično izvješće listopad 2009. godine, te Odbor poziva Državu stranku da ih kao objedinjeno Izvješće dostavi u 2009. godini.

40. Uzimajući u obzir ravnopravnost spolova u deklaracijama, programima i platformama za djelovanje usvojenim na relevantnim konferencijama Ujedinjenih naroda, sastancima na vrhu i posebnim zasjedanjima (kao što je Posebno zasjedanje Opće skupštine za preispitivanje i procjenu primjene Programa za djelovanje Međunarodne konferencije o populaciji i razvoju - dvadeset prvo posebno zasjedanje, Posebno zasjedanje Opće skupštine o djeci - dvadeset sedmo posebno zasjedanje, Svjetska

konferencija protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i ostalih oblika nesnošljivosti i Druga svjetska skupština o starenju), Odbor traži od Države stranke da u svoje sljedeće periodično izvješće uključi podatke o primjeni tih dokumenata vezanih za odgovarajuće članke Konvencije.

41. Odbor napominje da Država prihvaća sedam temeljnih međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima (Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvenciju o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja, Konvenciju o pravima djeteta i Međunarodnu konvenciju o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji), te unaprjeđuje praksu uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda žena u svim životnim aspektima. Stoga Odbor ohrabruje Vladu Republike Hrvatske da razmotri ratificiranje ugovora kojeg još nije strankom, tj. Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji.

42. Odbor traži široku diseminaciju ovih zaključnih komentara u Republici Hrvatskoj kako bi se hrvatski narod, kao i dužnosnici Vlade, političari, parlamentarci te ženske udruge i udruge koje se bave ljudskim pravima mogli upoznati s mjerama poduzetim radi osiguranja pravne i stvarne jednakosti žena te mjerama koje je još potrebno poduzeti. Odbor također traži da Vlada nastavi sa širokom diseminacijom Konvencije i njenog Fakultativnog protokola, općih preporuka Odbora, Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, kao i dokumenta s dvadeset trećeg posebnog zasjedanja Opće skupštine pod nazivom "Žene 2000: ravnopravnost spolova, razvoj i mir za 21. stoljeće", posebice prema ženskim udrugama i udrugama za promicanje ljudskih prava.

---

***\* (Nap. ur.) Prijevod Zaključnih komentara Odbora UN-a za uklanjanje diskriminacije žena (CEDAW), povodom predstavljanja Drugog i trećeg periodičnog izvješća Vlade RH o provedbi Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, dostavljen je Uredu za ravnopravnost spolova Vlade RH 11. travnja 2005. godine od strane Odjela za ljudska prava Uprave za multilateralu i međunarodne organizacije Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija.***